

Г. ГЕЛЬФАНДБЕЙН

РУСЬКИЙ ЛІТЕРАТУРНИЙ МОЛОДНЯК НА УКРАЇНІ

Руську літературу, що тепер розвивається на Україні, назвати руською не зовсім правильно, уже хоч би тому, що, в основному розробляючи українську тематику, вона органічно входить в генеральне річище розвитку якраз української художньої літератури. Ще менше підстав штучно відділяти від української літератури творчість молодих революційних белетристів і поетів, бо вони хоч і пишуть руською мовою, але кривно зв'язані з українською культурою і досить часто виховані на українських класиках. У цій статті я спробую ознайомити наших читачів з тим, що собою являє продукція руського літературного молодняка, який працює на Україні. Вважаю, що треба зразу ж відзначити, що говорити доведеться про товаришів, які живуть у Харкові, Одесі й Києві—бо якраз тут згруповані основні і найбільш кваліфіковані кадри молодих руських письменників. В деяких другорядних містах України є декілька безумовно здібних поетів (напр., Д. Кедрін і Н. Сосновін в Дніпропетровському, Н. Мальцев і В. Сергійчук в Шостці, Я. Цейтлін і А. Пульсон в Миколаєві), що іноді друкуються в харківських виданнях.

В Донбасі тепер відбувається «первісне нагромадження» досвіду і знань. Місцевий журнал «Забой», літсторінки газет «Кочегарка», «Диктатура Труда», «Луганская Правда» і «Молодой Рабочий» друкують у переважній кількості інтересні змістом, але сірі й мало-художні твори.

Миколаївське видавництво «Долой Неграмотность» недавно видало книжку віршів, щойно згаданого поета Якова Цейтліна—«Жажда».

Книжка ця, на мій погляд, нічого особливого не має, хоч і написана в загальному грамотно і вдумливо.

Річ у тім, що Цейтлін у своїй поетичній творчості наслідує другорядні зразки сучасної руської поезії.

Вплив Уткіна, поета не першорядного—виразно позначився на більшості назв «Жажди». Особливо обурлива з цього приводу друга половина вірша—«Под марш оркестра», а в першій половині бачимо невміння збудувати цільну строфу. Намагання Цейтліна внести в свої вірші як-найбільше образів, доводить до того, що в нього трапляється багато надуманих і навряд чи художньо витриманих рядків. Як зрозуміти, наприклад, такі рядки:

... синий свист

К земле деревья пригибает...

... день устал борются с тьмою,

Красными словами зарыдал...

Под пыль звенящих радуг,
Войска идут в поход....—

І, власне кажучи, що то значить «знойный кашель настигнутых берез» і як сприйняти той сумний факт, що на запевнення Цейтліна «от солнца мы отстали на целый горизонт»?

Есть у Цейтліна кілька темпераментних і енергійних речей («Жажда», «Если день»), але в цілому, безперечно, Цейтлін перебуває лише на початку свого літературного шляху. Наведені мною, безумовно неграмотні рядки переконують, що це твердження правильне:

Пусть твое (смерти—Г. Г.) слышав приближенье,
Крематорий труп готов истлеть...
Чтоб я мог коснуться, словно песня,
Губ твоих (портрета—Г. Г.) пылающий ранет...

Серед харківських поетів відмітні Б. Бездомний, Іосіф Кісельов та Н. Сіммен.

Уже перша книжка віршів Бориса Бездомного «В дороге», що вийшла 1925 р., звертає на себе увагу читача. Але значно інтересніша друга книжка—«О людях и вещах», що в ній виявився симптоматичний поетів перехід од спису абстрактних явищ до опoетизування подвійно-конкретних речей і до показу окремих людських постатей. Отже не зовсім вдала назва книжки правильно відповідає основній тематичній установці автора, що виявлено ним у наведених публіцистично-загострених і без сумніву ударних рядках:

Оставим природу пока в стороне—
Все наше внимание людям.

Показуючи гармоніста, що осліп на фронті в імперіалістичну війну, який (гармоніст)—

Зрячим жил—было нечего видеть—
И слеп, когда всюду огни;

безпритульного вуличного співака, що в ньому, як запевняє автор,—

. растет
Или умерет второй Шаляпин;

діда єврея, який—

... Всю жизнь боялся смерти
И умер от боязни умереть;

та інших реальних і навіть конкретних (рознощик телеграм) або навпаки, створених і штучно прищеплених до нашої радянської дійсності (чумак) персонажів, Бездомний настирливо афішує свою увагу до них, що часто переходить у нього навіть у дбайливість. І коли поет виголошує:

Нужно жизнь осторожно тратить,
Чтобы хватило на сто двадцать лет; —

то стає зрозумілим, хоч би такий, не зовсім вдалий і трохи застарілий своєю поверховою претенсійністю вірш:

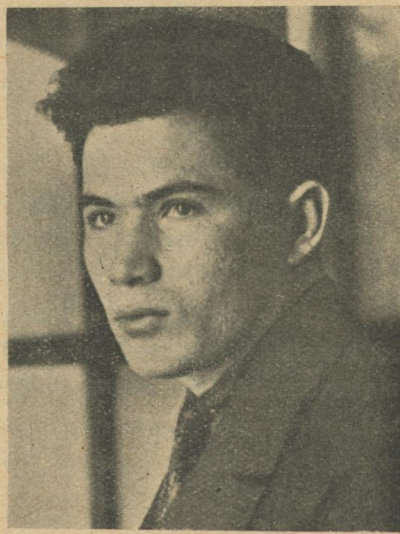
Я не желаю небесной манны,
Хочу питаться земной крупой.
Твердить я буду и не устану,
Пока не станет стыть в груди,
Что ложка чайная сметаны
Реальной млечного пути.

Гасло—«революція за кожною дрібницею», що було колись епохіяльне й актуальне, тепер подолане прогресивною поезією, здається трохи архаїстичним. Тому, наприклад, такий вірш Бездомного, як «Спица» не можна не визнати за застарілий. А проте, перший раз він був надрукований ще 1925 року і зовсім своєчасно спиняв сприймання читача на питанні першоступневого значіння.

В другій половині цього бадьорого й мужнього вірша, автор, навівши випадок, як була поламана і зараз же полагоджена алегорична «шпиця в ко-

Б. Бездомний

І. Кісельов

лесі», заявляє про своє бажання йти вперед. Мотиви для таких бадьорих настроїв Бездомний бере з сучасного оточення і навіть «екскурси» в історію у нього зовсім своєчасні й сучасні.

Як бачимо з попереднього викладу, Бездомний, описавши конкретний випадок, узагальнює його і розповсюджує на суму ширших абстрактних явищ.

Так поет переходить до філософування, і воно в нього якесь непереконливе і неприємно відганяє розв'язністю і молодечтвом резоньора.

Ті філософські висновки, що є у збірці «О людях и вещах», навряд чи можна віднести до ляпсусів, що набагато знижують цінність і значіння віршів Бездомного. Вони просто являють собою нижче середнього виконаний

авторський контекст і нічим, особливо різко виявленим позитивним та негативним, не зупиняють уваги читача. Наведемо дві типових цитати:

Собаки и те любят нежность—молчат,

Когда назовешь их ласкательным именем...

Можно тлеть и можно загораться,

Можно жить и можно доживать...

Тут треба зупинитись на деяких негативних рисах, що їх у значній мірі вже уникнув Бездомний у своїх останніх більш вишуканих, із складнішою ритмікою і лексикою віршах, написаних по виході—«О людях и вещах» (про це пізніше).

З негативних рис відзначимо нічим невиправдане вживання лапок, які мабуть призначені, щоб надати віршовому текстові більшої іронічності, імпульзності. Наводячи всі рядки Бездомного з лапками, підкреслюю, що один вірш має заголовок (мабуть через лапки) «Мой грех»:

Освободит от многих нош,

От жизни «вольной» и голодной...

Так, мой певец, ты пропадешь

С твоей «профессией свободной»...

Что это за время? Молодую дочку

В лапы забирает «страшный комсомол»...

А наступит старость, чтоб изгорбить тело,—

Вспомнишь ты ячейку, а они «уют»....

Сегодня день «святых именин»,

Рожден был «божий сын»...

Зрідка трапляються в збірці «О людях и вещах» і невдалі (нелогічні, опошлені) тропи. Щоб не бути голословним, виписую низку безумовно від'ємних і слабих тропів Бездомного (розрядка моя):

Траву и нас, и все вокруг

Сегодня солнце нежно лижет....

А ветерок из под полы

Мне шепчет тихо и лукаво...

То ветер играет смычками лучей

На струнах озябших сердец...

И солнце целует его горячо

Да так, что не рад он весеннему зною...

Поскатились звуки монистами

А гармонь — зарыдавший ребенок...

Цікаво, що в збірці Бездомного майже зовсім відсутні елементи наслідування. В наші часи великого розвитку епігонства таке явище слід визнати за позитивне у творчості молодого поета, що настирливо працює і підвищує якість своєї продукції. Тільки двічі у вірші Бездомного майнули вже знайомі нам інтонації. Нижченаведені рядки послідовно йдуть за схемами І. Уткіна і М. Светлова:

И жизнь умна и смерть умна
И с нею не сыграешь в жмурки...
Волостное правление нынче
Называется сельсоветом.

Із віршів Бездомного, що видруковані по виході «О людях и вещах», найвдаліші — «Американец», «Землетрясение», особливо «Копейка», що дуже переконливо розповідає про бухгалтера, який був:

.... художником чутким
Своей прозаичной профессии...

Не менш показова творчість і другого видатного харківського поета Іосіфа Кісельова. Кісельов, постійний співробітник багатьох харківських газет і журналів, тільки недавно випустив свою першу збірку віршів «Интервью», що підсумовує чотири роки його поетичної діяльності.

Тематичний діапазон Кісельова досить багатогранний і з великим обсягом. Отже, уважно прочитавши хоч би перших чотири вірші збірки, світосприймання поета вирисовується чітко й офарблено. Автор «Интервью» перш за все—сучасна людина, що розуміє найактуальніші проблеми епохи, поет що не боїться писати вірші на злободенні теми. Таке злиття у Кісельова органічне. Він життєві явища сприймає не механічно, а лише після філософського міркування, після критичного роздуму.

Тематичні особливості віршів Кісельова, його ухили в патетичну філософічність, іронічну описовість, у пафосний роздум відбилися звичайно і на формальних засобах. Раніш, ніж розглядати особливості стилю, характерні для Кісельова, треба зупинитися на таких серйозних недоліках в «Интервью», як от невдалі (логічно невинуваті) образи в деяких ритмічно невитриманих рядках,—в окремих випадках невдала інверсія і надмірне вживання злучника «же» протягом всієї книги. Відзначаючи, що наведені нижче цитати вичерпують усі промахи в «Интервью», виписую логічно невинуваті образи Кісельова:

Разве надо надевать на душу,
Как на палец, грузное кольцо...
Милая, мне больно и мне жутко,
Что и я, как тысяча других,
Что и я любовной курткой
Согреваю свой холодный стих....
Не даром так состарилось лицо
И пыл, как пыль, теряю с каждым годом....
Пора, быть может, кистью сочных слов
Прославить снова лунное копыто...
Пил я в детстве воду из колодца,
А тепер я пью твои глаза...

Виключаючи два останніх приклади, що в них образи побудовані надто категорично і тому маємо буквально «лунное копыто» і «пью глаза», останні цитати вражають нелогічністю своєї компановки. Вони або надиво

незграбні (як це можна «пыл, как пыль терять»), або зв'язані такими до смішного роз'єднаними асоціаціями (чи можна взагалі що-небудь «надевать на душу»), що їх дуже легко можна замінити тисячами таких самих нехарактерних на даний випадок предметів і відчуттів («я любовной курткой согреваю свой холодный стих»). Що до згаданої вже ритмічної невитриманості окремих рядків у деяких віршах Кісельова, то цей дефект теж дуже серйозний. Нагромаджуючи в одному рядку велику кількість односкладових слів,—

Про то, что вот сомкнувши губы строго...

Быть должен стих наш об ухабах быта...

А вы, чтобы враг не разграбил ваш дом,

Готовьте в бой роту за ротой...

Чем наша дача—лучших мест и нет...

Вам верно дорог плеск ведра в колодце... —

ставлячи поряд двоє слів, що з них перше закінчується на ударний склад, а друге, яке йде безпосередньо за першим, теж починається ударним складом:

И мое тело превратилось в тень...

Мои мысли тяжелее гирь...

Кісельов утрудняє рух вірша, часто перетворюючи ритмічну недоладність в какафонію. До недоліків, що спричиняються до какафонії, віднесемо надмірне вживання злучника «же» й окремі випадки невдалої інверсії. Ось рядки із злучником «же», що в них виділені здвиги:

Покамест же ни с (женись!) горя, ни со зла...

Но это вскользь. Нельзя же грудой (жегрудой!) слов...

Свою же боль (жеболь!), как возмущенный взвод...

Свою же как (жекак!) истоптанный сапог...

Таких здвигів в «Интервью» всього чотири. Я їх виписав усі, як виписав і такі три випадки невдалої інверсії:

Среди толпы и городского шума

Моя приучена работать голова...

В чужом краю мой будет шаг проворен,

Как был проворен он и до сих пор...

Возьми письмо, читай, оно от брата,

Чей смехом полон скалозубый рот...

Такі—дефекти, промахи й ляпсуси в збірці Кісельова. Велика кількість позитивних рис, що до них віднесемо—багатство словника і вміння по своєму раціонально і в той же час емоціонально подати по-філософському трактовані теми, скрашують усі ці дефекти. Але все ж поетові доведеться ще багато працювати, поки його вірші будуть дійові й повноцінні. А що такі вірші Кісельов напише, і напише скоро—підтверджує наявність в «Интервью» чотирьох віршів («Встреча с романтикой», «Глазами моряка», «Разговор с голубем» і «Недомерок»), що написані зовсім недавно і майже позбавлені дефектів. Ось, наприклад, якими чіткими темпе-

раментними, насиченими та акмеїстично-мужніми строфами починаються два з чотирьох тільки що згаданих віршів:

«Не хмурило море зеленого лба,
И волны не бились в припадке;
И небо и море, и чаек мольба—
Все былс в отличном порядке
(«Глазами моряка»)

Я не вхожу в оценку ни игры,
Ни толкованья роли недомерка.
Ко всем вещам с младенческой поры
Привычна мне скептическая мерка.
(«Недомерок»)

Наведемо ще три прекрасні рядки, що їх значіння безперечне:

Неповторимое величие побед...
Медлительную песню обновленья....
Однажды лишь даруемое детство...

Тут ми бачимо сміливе і виключно вдале зрощення в контексті всього лише одного рядка прозаїзмів (неповторимое, медлительное, однажды) з риторичними й піднесено-урочистими словами традиційної поезики (величие, обновление, даруемое).

Вірші Кісельова надруковані по виході «Интервью» поглиблюють уже відзначений мною ухил—філософську іронію. Дуже добре, що тут уже є і нова риса, і коли її поглибити й розробити, то вона виросте в рису сатиричну. Мотиви іронічно-виявної сатири уже й тепер кажуть про себе в злободеннім і гострім циклі—«Обыватели», в якому особливо витриманий і цілеспрямований вірш «Кафе», що виявляє міщан «високого» пошибу. Відзначимо також той позитивний факт, що поет в останній час багато уваги віддає жанру сюжетного вірша, до того іноді у нього функція розгортання сюжету надана конкретним персонажам. В таких випадках, своєчасно вводячи діалоги. Кісельов подає розмовні інтонації, що поширюють і збагачують його лексику.

Багато дечим відрізняється від Бездомного і Кісельова Микола Сіммен—поет, що написав чотири книжки віршів (четверта «Книга о бронзе и черноземе» тільки в лютому цього року видана Держвидавом України), не завжди сильних, але дуже нервових і цілеспрямованих, що незмінно свідчать про літературний смак автора.

Останнє зауваження треба трохи поширити тому, що якраз твердження про наявність у Сіммена літературного поетичного смаку може викликати заперечення; у нього бо і раніш і тепер не було й немає «свого стилю». В «Книге о бронзе и черноземе», поруч з рецидивами северянинства («июльская похоть», «томные сроки»), імажинізму («чадит огарком месяц в мохнатых ладонях небес», «ночь ползет за пазуху зари в кочевую войлочную спальню»),—зустрічаємо анекдотичні спроби «радянзації» природи (сонце—«братишка», «политграмота нахохлившихся кленов») і нарочито грубі

гіперболізовані слівця вуличного жаргону («толпища», «тележина», «речища»). Бо трактовка тем в окремих віршах наближається то до класичної канонізованої балади («Крейсер и контрабандист»), то до сатиричного викриття Маяковського («Три с половиной», особливо характерна кінцівка: «Слушайте, легче! Город не резиновый, рухнет обвалом на лавину людей»).

Мало не поруч чути інтонацію романса («Мне брезжил этот час, с тех пор крылат и дорог»), примітивної лубочної агітки («Мы только искры в мировом костре»), космічної поезії воєнного комунізму («Долины спелых солнц, поля созревших радуг») і кабацької есеніщини («Мне не быть наивно голубым, как не быть тебе опять счастливым»).

Але вся ця мішанина подолана Сімменом в його ранніх книжках та особливо в «Книге о бронзе и черноземе», що в основному показує нашу сьогоднішню соціалістичну Україну, що індустріялізується—з її Донбасом і Дніпрельстаном. Кажучи про те, що—

Разбужена ржавеющая кровь
Медлительного Запорожья —

поет постійно й настирливо підкреслює свою енергійність і прагнення йти вперед:

Какой неистовый заряд
Несем в зажиме воли!

Ця енергія призводить до того, що в Сімєна натрапляємо на рядки, виключні своєю сміливістю й безпосередністю. Наведемо два зразки, знову зазначивши, що такі сміливі безпосередні речі дозволяють (і дозволяли) собі не багато поетів, і серед них, звичайно, перш за все визначається Велемір Хлебніков:

Можно вдребезги сойти с ума
От скучнейшей этой
душной панорамы...

Оранжевое лето вяло,
Недели мчались легким пустяком...

Так само стоїть справа у Сімєна з образами. Нижченаведені рядки, на мій погляд, дають правильну уяву про образи Сімєна:

Сорвавшимся лезвием гильотины
Проскользнула звезда сквозь синий пролом...
День прошел, будто кто то срезал
Ножницами белый листок...

Вдалі й досить інтересні для відповідної аналізи частушки і співомовки—в ціннім вірші — «Граждане, церабкооп приехал», Виправдано введення в патетичний контекст вірша надмірних прозаїзмів («как полагается», «без каких бы то ни было», «не предусмотренные сметой»). Взагалі у Сімєна характерна якраз лексика. Не вдаючись у подробиці, згадаю тільки, що такі вірші, як «Ворота», «Донбас», «Эскадрилья» написані майже звичайною розмовною. (Не можна не згадати про те, що в «Книге о

бронзе и черноземе» неправильно поставлені розділові знаки. Крапки, що стоять майже після кожного рядка, утруднюють читання).

До того, треба сказати, що на всій «Книге о бронзе и черноземе» бачимо неохайність. Бо тільки неохайністю можна з'ясувати наявність у Сіммена рядків неправильних з боку граматичного. Наприклад, як зрозуміти таке речення:

Я вожаком не раз
водил ватаги в снежки—
На ледяные крепости
на приступ,
на врага.

Така неохайність спричинилась мабуть до того, що поет допустив таких два рядки, які можна вважати лише за пародію:

Здесь покой мне робко сердце вынул
Положил на смятую траву...

Осібнo стоїть у Сіммена невеликий цикл ліричних віршів—«Марийке». Сконденсовані, більш урівноважені аніж вірші з попередніх і наступних циклів—вони по справжньому емоціональні. З кращого вірша цього циклу «Тебя встречать» ясно видно, що у Сіммена багато спільного з Петніковим. Із українських поетів (це видно і з інших віршів) найближчий до Сіммена—І. Кулик.

Окремі характерні вірші надрукували в харківських журналах і газетах Р. Самарин, А. Роховіч, А. Сановіч і Ю. Корецький. Але продукція цих товаришів ще не зовсім самостійна, хоч де в чому й інтересна.

Про одеських поетів не можна сказати багато тому, що з них тільки один Г. Захаров має свої книжки. Твори інших поетів, що пишуть гірше або краще за Захарова (Є. Павліченко, Р. Моран, П. Болохін), розкидані по різних виданнях і зовсім не дають матеріалу для певних висновків. Отже, розглянемо вірші Георгія Захарова.

В передмові до книжки «Черноморье», що оце недавно вийшла, редакція в-ва ВУСПП заявляє, що у віршах Захарова «привлекает внимание прежде всего их лирическая локальность». З таким твердженням ми не погоджуємося, бо уважна аналіза «Черноморья» доводить зовсім інше.

Виключаючи «Балладу о рыбной ловле» (перша в збірці), написану очевидно під впливом Едуарда Багрицького й англійських народніх пісень в перекладах акмеїстів,—всі вірші Захарова свідчать про випадковість і розкиданість його поетичної методи.

Поряд з інтимними признаннями, що говорять за провінціалну скромність:

Мечтая о многом, о многом,
Я счастлив и малым всегда;
Захаров пишет:
Я тысячу звуков в мятели нашел
Для самой прекрасной баллады,

а далі ще певніше, ще необґрунтованіше:

Все, что вижу, и слышу, и знаю—

Я умею прославить, воспеть.

А проте, досить часто подibuємо в нього строфи, що їх і не сприймаємо навіть як вірші, а епітети й образи у нього заялозені, штаповані і не справляють вражіння. Особливо недобре стоїть справа у Захарова з порівняннями, що він їх так багато вживає. Наведемо низку характерних для «Черноморья» порівнянь, які, до речі, переконливо спростовують необґрунтовану думку про «ліричну локальність», яка ніби то притаманна Захарову:

Сирена завывала, как раненный волк...

Где ветер попутный, нам дорог, как брат...

И снег под ногами, как ласковый шелк...

Как жребий счастливый нам выпал улов...

И грянул, как выстрел, приказ....

Ветер, как уличный бродит повеса...

Вижу,—как вор, притаилась гроза....

Нагромадження таких, безумовно зайвих і шаблонних порівнянь, доводять іноді до того, що окремі рядки:

Знаю—врагом уготованы сроки,

Как тучи, как танки, как дым повисли.

або цілі строфи:

Как радость и боль в человеке,

Нежнее любимых имен,

Тебя сохранию я навеки,

Как память военных времен—

звучать не зовсім по-руському.

А ще грубіші огріхи у віршах Захарова з настирливо повторюваним прислівником «где». Що, наприклад, повинні визначати такі два рядки, закінчені глибокодумними крапками, які на думку автора, є цілком закінченим реченням:

Над морем нависла морозная синь,

Где судна загружены хлебом...

Позбавлені дуже часто мотивацій і їх виправдання, вірші Захарова і ритмічно обмежені й наївні. Відсутність інтонаційної гнучкості сполучається в них з наявністю стандартних ритміко-синтактичних фігур, убогість яких дуже часто побільшується ще тим, що римуються слова одної й тої ж частини мови. Що є позитивного в «Черноморье»—то це перш за все окремі вдалі рядки. Безумовно гарно зроблені такі от вірші:

Цыган пробует наощупь,

Цыган пробует на звук,

Цыган радостный и тощий

Курит дымчатый чубук.

Є в віршах Захарова і зразки примітивної, але все ж дієвої інструментовки («Он гуторит и торгует...», «Над миром и морем весна проплывает...»), зрідка трапляються, хоч лубочні, але яскраві і рельєфні описи:

Над фабричною окраиной,
Над пшеничною Україною
Розвернули небеса—
Голубые корпуса.

В цілому культурніші київські поети, хоч у них і дуже розповсюджене епігонство (наприклад, легко простежити з яких конкретних віршів Бориса Пастернака і Н. Асеева зростають вірші Д. Біргера, Н. Берлянта і П. Ойфи, друковані в київському альманахові «В боях» і в нашому харківському місячнику «Красное слово», який до речі сказати, робить корисну роботу по вихованню руського літературного молодняка на Україні). Не позначені чимось індивідуальним збірки віршів Б. Скорбіна—«Первый подсчет» і М. Шехтера—«Кожанка». У Шехтера ще багато технічних недоречностей; трапляються неправильні наголоси в словах і багато просто неграмотних строф:

Все мне снится синий месяц,
Великаны вековые;
Месяц пилкой с неба свесясь
Крону старикану выел.

Інтересні книжки Б. Турганова і особливо поема «Переключка Октябрей», написана, як каже автор у примітці, «под впечатлением эстонского восстания 1924 г.». Найсерйознішою хибою в творах Турганова є риторичність, що досить часто заступає емоціональність.

Більші досягнення у молодих київських та одеських письменників—у галузі художньої прози (в Харкові—навіпаки). В Києві відомі вже Д. Урін, В. Козлов, І. Бор-Ізвековський і А. Пільчевський. Особливо відомий Дмитро Урін. Він після популярної, але навряд чи цінної «Шпани», надрукував в «Новом мире» сильне оповідання «Клавдія» і збірку оповідань «Автомобіль святейшого синода». В цій книжці, що подає переважно побут газетних і друкарських робітників, є також і негативні риси. Безумовно, невіддале наслідування Бабеля («крепко целовал, чтобы постичь незапоминаемую слюну», «мне в лицо дышали лошади, как драконы»). Неприємне вражіння справляє також спосіб викладу, що іноді здається смішним. Але багато позитивного в творах Уріна, особливо, властива йому лаконічність і виразність кажуть за те, що невдовзі він буде добрим письменником. За це говорить також і трудна школа, що її пройшов Урін.

У творах Валентина Козлова (збірка оповідань «Весна без любви», повість—«Девчонка неизвестного происхождения») звертає на себе увагу установка на злодійський жаргон. У нього подибуємо такі специфічні слівця, як—«оббырданный», «погребуем», «на обзушку», а «герої» розмовлять так: «Ты тварь—водянка не пошамаеть, если не шопнишь». Сюда ж треба віднести непотрібні й незграбні словотвори, як от—«рот зявят», «бралками шевелят», «сосалки топорщат».

Найбільш індивідуальні й самостійні серед молодих одеських прозаїків Р. Брусиловський та А. Батров, їхні кращі речі друкувалися в «Красном Слове». Найбільший твір Рафаїла Брусиловського—повість «Трус»—написаний під деяким впливом Купріна, але тепер уже молодий письменник від цього впливу звільнився. Особливо цінне у Брусиловського—це вміння правильно і своєчасно розплутувати найскладніші психологічні клубки.*).

Особливо виразні діалоги у Батрова. Мова у Батрова гостра й динамічна і це найбільша вартість його невеликих оповідань, що в них змальовано сутичку в людині початків свідомого й підсвідомого. Якраз в зображенні рефлексів і полягає, висловлюючись по-старому, стихія творчості Батрова. Найнесподіваніші, але внутрішньо обґрунтовані і глибоко виправдані вчинки його персонажів, завжди переконливі й характерні.

Радикально відрізняється від белетристичної продукції молодих київських та одеських письменників белетристична продукція харківських товаришів. Тут хочеться насамперед розібрати не то що найсильнішу, але дуже показову повість П. Вігдоровича «Онегострой» (вид. «Пролетарий»). Уже в своїй невеликій передмові Вігдорович заявив, що «Онегострой» не псевдонім Волховстроя. Онегострой—видумка. Автор знає, що слова й діла окремих людей цінні лише, як відображення переживань колективу, але не мають власної цінності. Тому то автор турбувався лише про те, щоб колективи дійсний і відуманий були подібні один до одного». Така установка дуже характерна для жанра виробничої повісти, що тепер розвивається в СРСР. Намагаючись найповніше і найсумлінніше показати побут робітника на тлі будівництва гідроелектростанції, Вігдорович, як і його попередники—Ф. Гладков, автор «Цементу» й Н. Ляшко, автор «Доменной печи»—старанно описує різні виробничі процеси. Вігдорович добре знає, про що він пише. Йому відома і психологія інженерства, що саботує, і складний процес спуску кесона. Він дає і яскраву картину величезної пожежі, що спалахнула на будові, і не таку інтересну картину—зібрання каменярів, що їх експлуатує хитрий підрядчик.

Але ж знанням взятого матеріалу і добре зробленого епізоду пожежі (який, до речі сказати, композиційно неумісний, і тільки гальмує оповідання, що й так розгортається дуже пасивно) вичерпується вартість великого гвору Вігдоровича. Стилістично він ще безпорадний, як початківець, і перебуває під владою шаблонних штампів, що давно вже перестали впливати на читача. Уже в описові натрапляємо у Вігдоровича на перли, подібні до пресловутих «віршів у прозі» поетів космістів: «мерно движутся блестящие

*) Коли стаття була вже здана до друку, я в рукопису прочитав нову повість Брусиловського—«Сын». Повість, написана в психологічних, а місцями й психопатологічних тонах, говорить за те, що молодий письменник остаточно звільнився з-під впливу Купріна (хоч опис «сумасшедшего дома» якось несподівано наближує Брусиловського до В. Гаршіна, автора відомого «Красного цветка»); по-друге—він твердо опанував не легку справу сюжетної побудови (композиційні провали, напр., звели на нівець його інтересне тематикою автобіографічне оповідання «Рассказ о пощечине») і по-третє,—він у своїй творчості йде шляхом найбільшого опору. Тепер Брусиловський—письменник, що, безумовно, дасть багато цінного, до того ж він настигливо працює над створенням власного стилю.

члены машин, прозрачные кольца вращающихся маховиков поют свою песню, словно маня и предупреждая в одно и то же время» (стор. 126). Але ще гірше виходить у Вігдоровича тоді, коли він кожний розділ кінчає ліричним виступом про те, що, тривіально висловлюючись, міць людської праці перемагає вередливу водну стихію.

Серед «героїв» Вігдоровича рівнобіжно з вдалими (особливо латиш Венцель з його показовою пристрастю до прислів'їв і канцеляризму) є незрозумілі і навіть загадкові.

Псують «Онегострой» і авторські репліки, що не тільки не допомагають краще зрозуміти поведінку персонажів, але, навпаки, руйнують уже сформоване у читача уявлення.

З подібних штампів відзначимо такі: «Друян захлебнулся от гнева, а Шуляк насмешливо продолжал» (стор. 112); «Девушка слушала вначале рассеянно, но вместе с его увлечением нарастало и ее внимание» (стор. 135); «Смирнов безнадежно мотнул рукой» (стор. 170). До цього всього ще й лексикон у Вігдоровича обмежений. (Навряд чи оце написано по-руському: «Девушка уловила э то и ей не понравилось.—Э то говорит только о недостатке выраженности, когда э то искренно, а чаще э то своего рода любованье». І на тій самій 58 сторінці, ще сім раз: «похоже, что и так и э та к», «куда э то прошло», «первый и самый удобный—э то отвод воды», «для э то го», «понятно, что э то возможно», «второй способ—э то работа за перемычками», «ясно, что способ э то т гораздо проще»). Невиразні і заязовані у Вігдоровича також епітети.

Досить велика доза публіцистики та окремі заязовані і нелогічні тропи, що доходять іноді до нісенітниць («наконец Ратовича влили в зал», «люди, видавшие виды и слыжавшие слухи») тільки поглиблюють хиби інтересно задуманої речі, але виконаної недбайливо, невміло і незграбно.

Брак місця не дозволяє нам зупинитися на «проблемному» романі С. Утевського—«Петр Тамарин», який завдяки цій «проблемності» має великий успіх серед читачів-вузівців.

Про інших харківських авторів (С. Смуглий, Н. Сказбуш, А. Утевський і С. Метер) можна лише сказати, що вони насьогодні пишуть досить дозріло і свідомо. Як на ілюстрацію посилаюся на оповідання Смуглого «Попугай», що надруковано в № 6 «Красного Слова» за 1927 рік.

Наприкінці скажемо, що руський сектор сучасної української художньої літератури тільки що почав зростати. В найближчі часи ми будемо свідками нових досягнень. Сподіватимось, що Донбас теж висуне молодих письменників.

Г. ОВЧАРОВ

ПРО „ДУБОВІ ГРЯДИ“ І. СЕНЧЕНКА

Є категорія письменників, про яких берешся писати лише з почуття громадського обов'язку та з особистого обурення пасквільними вправами на теми сьогоднішнього дня, що їх дуже часто подають під маркою художності і що на них (пасквільні вправи) критика, на жаль, реагувала і реагує досить мляво. Отже, хоч це марудна і невдячна праця, але іноді доводиться за неї братися, тішачи себе надією, що може цим прислужися до того, щоб або така «література» перестала бачити світ, або читач перестав її читати, зберігаючи свій вільний час для якогось ефектнішого використання.

Хай нас не зрозуміють не вірно,—ми зовсім не киваємо в бік Головліту і не викликаємо також духів редакторів наших журналів та ДВУ, що через їхні руки проходить література,—щоб нацькувати їх на автора. Ні, зовсім ні. Бо є ж інший спосіб дати письменникові зрозуміти, що не всяка «ідеологічна суть» може бути винесена на людські очі. А що менше, то краще.

За всієї нашої пошани до І. Сенченка, мусимо все ж сказати, що в його творчості є чимало такого, що викликало наш вступний заклад. Ми не будемо зараз говорити про всю творчість Сенченка, бо це досить виразно доводить остання його збірка «Дубові гряди», що вийшла 1929 (двадцять дев'ятого!) року. Одно лише питання цікавить нас передусім: чи не було й немає у письменника насьогодні якихось застережень до того, що увійшло у збірку і написано протягом 1923—27 р.р. Це не запитання від нічого робити, хай сам шановний автор погодиться з тим, що таке питання має рацію. Але, звичайно, найкращу відповідь на це питання дасть те, що дає насьогодні автор. Про це ми ще будемо писати.

Щось, очевидно, думав і автор сказати своєю коротенькою передмовою «Дубові гряди». Але, напевне, краще буде до цього повернутися потім.

Ідеслогічною квінтесенцією збірки й оповідань, що висвітлює ідеологічну та соціально-політичну установку автора, є оповідання «В золотому закуті», писане 1926 р. Нарівні з ним стоїть оповідання «Історія однієї кар'єри», писана 1924 р.

Зберігаючи логічну послідовність, так би мовити, підкреслюючи мови́зм свого світогляду, автор і в решті оповідань залишається собі вірним. При чому вони є більш-менш новою і більш-менш глибокою варіацією суми поглядів перших двох оповідань, що визнані нами за центральні в збірці.

В оповіданні «У золотому закуті»—вся філософія і соціалогія авторова. Зі збірки видно, що І. Сенченка дуже цікавить проблема села... та ще

Червоноград, бувший Костянтиноград. До того ж у «Подорожі до Червонограду» (писано 1927 р.) маємо ніби практичні ілюстрації й наочні матеріали до тієї авторової теорії, що розкривають інші оповідання.

Сенченко бере село пореволюційне. Він намагається відповісти на низку запитань, розв'язати низку проблем: яким вийшло село з революції, з громадянської війни; чим воно живе зараз і як росте, які сили найбільш буляють у ньому і становлять до певної міри обличчя сьогодішнього села? Цікавлять автора також і проблеми психології села—нового села, яке виросло після революції і яке побачив і нам показує Сенченко.

Сенченко, звичайно, показує. Він висновків не робить, не синтезує.

Ну, а вже хто охочий, той може вдатися до синтезу сам і порівнюючи старе й нове село, відповісти на запитання: так як же воно росте? Чи до соціалізму, чи до якогось нового капіталізму? Як справа із соціалістичним сектором і кооперативним планом Леніна? Як взагалі з політикою партії на селі? Чи ґрунтується будь на чому можливість соціалістичного керівництва з боку пролетаріату розвитком села та селянства? Для синтезу й відповіді на це питання Сенченко прислужливо дає чимало матеріалу.

Починаємо з оповідання «У золотому закуті».

Ви хочете знати, що таке село? Будь ласка,—Сенченко вам розкаже. Слухайте:

Село. Його доля—безупинно рости, спекулювати, крамарювати, складати копійку до копійки, пити самогон і, між іншим, пасивно сприяти освітньому стилеві революції. Пасивно сприяти! Це по суті так. (Стор. 40).

Перше, на що звертає увагу Сенченко: село спекулює, крамарює.

Павутиння спекуляційного торговельного апарату оплело своїми нитками село.

Кипить. А там шляхами і дорогами безупинно день і ніч торохтять вози, гукають голоси, іржуть коні. День і ніч з містечка і в містечко суне народ: куркулі, незаможники, середняки, вантажники, кабриолети з начальниками, новенькі коляски нової буржуазії, хлібоскупщики, що широко оплели павутинням з своїх зсипок найближчі до містечка села. (Стор. 41).

Скрізь—іде торгівля, спекуляція, змагання. Змагаються в місті і в селах. (Стор. 41).

Не будьте оптимістами, не гадайте, що за спекулятивним торговельним життям села є ще щось інше—Сенченко роз'яснює вашу помилку—виявляється, що:

...дух наживи і спекуляції панував у селі. Такі настрої впливали геть на все його населення, і навіть найбільш ледачі кидали насиджені печі й розганялись за щастям. Розвертали хто що міг: хто розум, хто мускули, хто хитрощі й інтриги, і вливались в одну купу шукаючих. Навіть діди—древньо-старосвітська когорта—і ті заразились загальним настроєм, удвоївши зусиль своїх

біля господарства, щоб хоч у такий спосіб дати можливість своїм синам більше уваги звернути на заробіток. (Стор. 44).

Усе село, не зважаючи, чи багатий, чи бідний, здоровий чи слабкий, молодий чи старий—все піднялось і тягнеться до легкої наживи. Все роз'їв дух цієї наживи, змагання за неї. А в зв'язку з цим росте й нова психологія—цілковита байдужість до злочинів, крадіжки і т. і. Це стало звичайним, на це ніхто не звертає уваги, коли ж і стане мова про якусь крадіжку чи розтрату, то інтерес і розмова, що цим викликані, є чисто спортивного характеру—обговорення вміння чи невміння зробити справу чисто,—жодної ж тіні засудження по суті не сподівайтесь, бо:

...закон такий: кожен краде, росте над спекуляції, крадіжці.

Тут багато усушки, багато розсіпки трагедій і справ, що пахнуть БУПР'ом, судом, карою. Але хто ж на це звертає увагу? Спекуляція і голос наживи підвели чоло. Нова психологія народилась у цьому містечкові, у цьому буйному закуткові.

—«Піймали? Прокрався?»—дурень, бо погано кінчики поховав»,—і ні слова осуду. Кожен на його місці зробив би так. Закон такий: кожен краде, росте на спекуляції, крадіжці й байдуже закурює цигарку, почувши про чийсь провал. Це якась пристрасть до наживи, до грошей, до власности, всього того, що дає матеріальний добробут.

Компанійон із приватної олійні викрав тисячу карбованців товариських грошей. Його викрили, одібрали в приватний спосіб пальто, що він його встиг купити за божевільну ціну і знов, як і раніш, поставили на своє місце у підприємстві.

Скарбник кооперації викрав ордер на значну суму грошей. Передали справу до суду. А поки-що громадою дали йому місце десь на злучному пункті. Він сам виявив бажання стати дяком, але справа лопнула, бо хату дяківську було передано під школу.

Отець Діонісій перепився і спав у калюжі. Його обережно однесли до хати. Авторитет його від цього зовсім не підупав. Навпаки, своєрідна нитка єднання з парифіянами ще зміцніла: «І в нього душа не з лопуцька, хоче того, що й людська».

Діакон сільський побив рекорд—випив пляшку самогону напої. олам з гасом і це його поставило в лави героїв дня.

Колишній голова КНС «поза вгородами» кумував у колишнього голови сільради. Але це було в порядку речей.

Сам голова райвиконкому заїздив «поза вгородами» до голови сільради. (Стор. 43).

Ось вам широкий малюнок усіх прошарків села, так би мовити, знизу й до верху,—одна психологія, властива їм усім. А всі дрібні й великі діла покриваються. Оточення існує таке, що сприяє їх буйному розвитку.

Над усім цим бує чад самогону, в якому втопає село.

Тільки рознузданість, буяння, скажені гулі, безтурботність і злива самогону котяться містечком і селом. (Ст. 41).

Скрізь курять самогон. Село поринає в йому:

В сельбуді вогні і мабуть вистава. І скрізь і кругом пахне самогоном, потом і грошима. (Стор. 51).

Мимохить у кожного, хто зазнайомився з цією багатофарбною і енергійною характеристикою села, виникає питання: невже на село не вплинули плідотворно часи революції і громадянської війни? Невже вони не змогли пробудити нові прогресивні творчі сили на селі?

Але коли то було! Коли була та громадянська війна! Село і містечко з його паровими млинами, станцією і новою залізничною колією, що тепер оце достроювалась, жили новим, кипучим життям хліборобського центру. (Стор. 40. Підкреслення моє—Г. О.).

Село живе новим життям, що знайоме вже нам,—змагання, конкуренція, спекуляція і самогон. Правда, не лишилась без впливу революційна доба.—Але ви тільки послухайте, як переломився цей вплив:

Революція наклала на них свою печатку. Ще видні були сліди недавньої руїни, недавніх боїв. Але—тільки сліди; рік-два пройде, і молоде покоління тільки з розказів старших буде знати і про зірвані мости, і про вирубані сади й бульвари, про спалені паркани й тини... Стирається образ громадянської війни з усього, і з пам'яті людської. Голод і стриманість, жах і тривога—там позаду. Тільки рознузданість, буяння, скажені гулі, безтурботність і злива самогону котяться містечком і селом. Це реакція на минуле. На залізні закони рушниць й кулемета, на жах, що кілька років паралізував волю й душу селянства й міщан... (Стор. 40—41. Підкреслення моє—Г. О.).

Ось як розгортається перед вами Сенченкова філософія, філософія сприймання революції селом. Жодного сліду прогресивного зрушення. Яке розходження думок що до нашої революції в селі, ролі громадянської війни між Сенченком і всім радянським суспільством, теорією й тактикою нашого буденного життя! Ми вважаємо, революція (а у нас же революція соціалістична, а не якась інша), розв'язала прогресивні сили села і значно підштовхнула й обумовила їх розвиток на шляху соціалістичного будівництва. І насамперед тим, що вона піднесла культурний рівень села.

Сенченко, коли й бачить «сліди» революції, то такі, що вже стерлися і швидко стираються. Агонія самогону янства повисла над селом. А росте... росте воно до капіталізму. Це ж так виразно підкреслює Сенченко і разом ані натяку на перспективу соціалістичного розвитку села.

Один раз лише зірвався натяк на «центр»—очевидно, як символ прогресивних соціалістичних сил країни. Але цей центр дуже далеко. Життя села його зовсім не обходить і до села жодного впливу й відгону в ньому цей пуританський далекий центр не має. Так глибоко розриває між собою радянське місто й радянське село Сенченко, про змичку яких і інші подібні речі ми так багато думаємо.

Десь там центр, з його пуританськими газетами та робселькорами (Стор. 44).

Характеристично, що Сенченко стриже під одну гребінку і містечко і село.

Коли побіжно глянути на село і на містечко, а вони являють із себе одно ціле... (Стор. 41).

Таке змішування слід визнати величезною методологічною помилкою (коли б тільки про такі помилки Сенченкові можна було говорити), бо шляхи розвитку містечка й села відмінні. І не можна ті негативні процеси, що могли б у містечку визначитися рельєфніше, узагальнювати, і з них ліпити маску для села. Але навіть і в освітленні соціального обличчя містечка і тих процесів, що мають місце в ньому—Сенченко переходить усі межі можливого.

Для чого ж Сенченко валить все це в одну кучу? Чому він не може відокремити ролі окремих соціальних прошарків села і серед них хоч побачити відпорні здорові елементи:

Що далі інші й інші люди: селяни, грузчики, вантажники, робітники. Всі переплелись в одну масу. Є щасливі, є сумні, є незадоволені—і над усім настирливий дух самогону... (Стор. 53. Підкреслення моє—Г. О.).

Чи потрібна ще якась критика оції горе-філософії, що без жодного слова застереження, не моргнувши оком, подає нам письменник, який гадає, що він щось спільного має з пролетарською літературою? На кращий випадок це жахлива соціально-політична неписьменність та ідеологічно-політичний дальтонізм.

А коли справу ставити просто, то це ж найреакційніша ідеологія, яку тільки можна почути з сторінок нашої літератури... Але до «соціального еквіваленту» Сенченка нам доведеться ще повернутися. Перейдемо до дальших оповідань збірки, щоб застерегти себе від випадкової оцінки авторової ідеологічної установки і щоб збагнути автора у різних варіаціях його думок.

Колоритна фігура Федора Григоровича з «Історії однієї кар'єри» варта особливої уваги. Треба сказати наперед, що такі постаті Сенченкові вдаються дуже добре. Але, на жаль, він запізнився з ними років на двадцять. Зараз писати такими рисами про наших сільських культуртрегерів, про сільського буржуа, що має в собі замкненими величезні потенції для зростання—запізно. Ви подивіться, що то за тип у Сенченка? Це тип людини, що не має жодних перепон на шляху до наживи. Виростає й пристосовується до будь-яких умов, здатна дуже скоро змінити своє офарблення, перекинутися на інший вид діяльності, коли одна не вдається. Такі люди не вмирають і не гинуть, ось лейтмотив Сенченків у поданні нам цих типів.

Але гляньте на Федора Григоровича в Сенченкових фарбах—та схилитися треба перед такою розмаїтістю ініціативи, перед такою невтомною енергією, вміння вийти з найскрутнішої ситуації і підпорядкувати, заставити служити собі все, що під руку підвертається. І як би особисто Сенченко

не ставився до свого Федора Григоровича, а поданий він у нього все ж у такому вигляді: Сенченко надто перебільшує можливості цих Федорів Григоровичів і ще головне, зовсім не розуміє їх соціального обумовлення, того, що система радянського економічного життя постійно вибиває коріння з-під них і має досить сили, щоб бути переможцем. Це зрештою уламки, недобитки старого куркуля, що відживають зараз, хоч і мають свою певну питому вагу.

Але чи можна й чи варто її перебільшувати? Чи можна подавати це в такому аспекті, як подає Сенченко?—Фігура, що випирає на селі наперед, не обмежена у своїх можливостях і росте, як після дощу.

Федір Григорович не загинув ні в підвалі, ні в бою, ні біля стінки. Він живе і тепер. Минулого року йому повезло на зерні, а тепер ось я зустрів його з текою на залізниці.

— Як ваші діла? Чи помагає вам ваша філософія плавати в гавані сучасного?

Він мене впізнав.

— Я шукаю радянського Ванека і, можливо, знайду його. Чех Ванек поліг головою. (Стор. 75).

Отже з усього тону оповідання можна гадати, що Федір Григорович може знайти радянського Ванека. Але ж знову постає питання, чи можливий за наших соціальних умов розквіт нових радянських Ванеків, як домінантна тенденція розвитку нашого села, чи ні? Ми гадаємо—ні. У Сенченка виходить навпаки. Ванек—це більше, ніж те, що ми звемо підкулачником—це друга частина куркуля, половина його душі, права рука, що так допомагає рости Федорам Григоровичам.

Переможний хід куркуля бренть у оповіданні «Земля». Яка ж мізерна перед нами постать незаможника, який пропив засівний матеріал, що одержав від влади. І пропив його саме тоді, як спокусив його на це куркуль Андрон, до якого потім доводиться йти, і плачучи прохати насіння.

І скільки гіркого і самотнього в постаті куркуля Андрона—ось пре-красно художньо поданий уривок:

Га! А то ж як! Комнезам! Советський! Ні—говорив я тобі чоловіче, не зазіхай багато. Ой, не зазіхай багато! Сотворив господь бог нікчемним торбинником, то й знай своє місце.

Знай своє місце, Омельку! Дурний—то й не тикайся, куди голова не несе. А то—куркуль! А то—мироїд! Жалоби в совет. До Чека куркуля! Розкулачить гнобителя!—А що маєш, чоловіче? Загинув Андрон? Знищили Андрона? Ой, ні—не такий Андрон. Андрона били—пережив Андрон. З Андрона знущались—втерпів Андрон. Андрона в гроб клали—встав Андрон. А тепер,—стережись, чоловіче! Андрон не спустить. Ой, не спустить Андрон. Нижче травиці, тихше водиці ходить він. А ти знаєш, що йому в серці? А ти чуєш, що йому пече? Що його тисне, як обценьками. А ти думаєш, що Андрон ось так стоїть і в думках вимотує твої жили, мотузка плете на твою шию? Ой, Омельку, стережись Омельку, непереможний комнезаме... Комнезам-

щику паскудний, власти совєцької підпора! Побачимо, що тобі закують, побачимо. Як ти тепер заспіваєш, яким голосочком, якої такої весільної! Ох, ти ж, голівонька славна, телятко безневинне! З куркулем Андрон пропив засів! З гидким куркулем, мироїдом, крамольником, благочестивий комнезав пропив свою власть совєцьку. Спокусив, угнав у гроб чоловіка. А, угнав! Угнав і гнать буду. Жили мотать буду, чоловіче комнезамський, до гроба, до самої ями. Андрон не забуде. Андрон жив, живе й буде жити. Та він тільки низенький тепер—нижче трави, тихенький—тихіший води. Та вогонь йому в грудях, та вогонь йому пече, та вогонь йому наливає жили... Ой, стережися комнезаме, власти совєцької підпора! (Стор. 64—65).

Прочитайте це оповідання ще раз після того, як ви прочитали усю збірку. Як виступає постать кулака Андрона? Це переповнений вогнем класової ненависти куркуль. Тисячу раз небезпечніший тим, що він переніс на собі все, що могла покласти на нього громадянська війна і класова політика радянської влади—і встояв. І навіть більше—добре на ноги став. Але ж він тепер переповнений своєю люттю, буяє нею і певним чином діє.

І от він уже одмовився і хоче, щоб інші помолилися.

— Молюся! Ні. Вже одмовився. Нехай тепер інші помоляться... (Стор. 66).

Знову ж постає у нас розходження з Сенченком—чи о д м о л и в с я у нас куркуль, чи й ще йому треба молитись? Чи може підбор отаких малюночків в одному стилі не може бути підставою для того, щоб прийти до висновку, що Сенченко провадить у себе весь час одну тенденцію освітлювати соціальні процеси села—цілковите ігнорування соціалістичних напрямків його розвитку і тих соціальних сил, що йому сприяють. І в протигагу цьому подає виразне підкреслення напрямку розвитку капіталістичного, як домінантної, навіть єдиної тенденції села, а разом з ним і незмірима переоцінка соціальних носіїв капіталістичного розвитку села.

Оповідання «На руїнах» викриває злиденну долю містечкового життя після революції. Герш, бідний єврей, був колись заможний, але все забрала в нього бурхлива доба, і зараз він животіє.

Герш не рухався. До голови йому примаїнуло, як він бувши колись заможнішим, вів довгі розмови з Менахемом, вчитуючи з Гемора навчання, як жити вірному євреєві. Він тоді був щасливий. Але тепер у Герша немає нічого, як немає нічого і в багатьох інших Гершів. Немає ні збіжжя, ні кумерції, все продав на ринкові, щоб купити кілька голówek цибулі.

Все загинуло під революцію, під погроми, під наскоки ворожих людей. Немає нічого. (Стор. 28).

Сумна його доля. Зараз він вибитий з колії економічного життя, як вибілося з неї містечко взагалі. Герш хватається за утопічну мрію: з декількох зернят ячменю, які він старанно вирощує на клаптику ниви—найти вихід зі свого нужденного стану.

Треба сказати, що Сенченко чудово подав величезну любов до роботи над землею цієї загнаної людини, що всю свою душу вложила в декілька зерняток ячменю, посаджених у землю. Це ж єдина надія на порятунок, за яку хватається понівечений життям Герш, що нізвідки вже не жде підтримки.

І раптом—жорстокий зрив. Зла рука сусіди потай витолочила всю останню надію і—

Герш впав, і беззвучно, без слів, безнадійно заплакав, як плачуть ті, в кого виточили останню краплинку крови з серця, з грудей...

До настроїв збірки це оповідання додає жах соціальної безпорадності, безвихідності певної соціальної верстви за нашої доби. Саме в такому жахливому стані висвітлюється доля містечкової єврейської бідноти. Знову ж тут виступає специфічно Сенченкова маніра оголити болячку, виставити її напоказ, густо зафарбивши... і пройти мимо.

Коли б ми зараз поставили собі за завдання простежити ідеологічну еволюцію Сенченкову, що відбулася в різних його творах, починаючи з 1923 року, ми не могли б обминути оповідання «Інженери». Зараз у повній мірі перед нами це не стоїть. Але у всякому разі доречно підкреслити, що послідовність Сенченко безумовно зберегає. В своїх оповіданнях він звертає увагу переважно на конфліктні сторони життя, колізії, що виступають у ньому. До того ж, як видно це з розглянутих нами оповідань, в останні часи у Сенченка домінують конфлікти соціального порядку, подані в гостро підкресленому політичному офарбленні.

У ранніх двох оповіданнях «Інженери» та «Тоска смертельна» (за 1923 та 1924 р. р.) бачимо ще більший нахил до психологізму, хоча тут психологічні колізії виступають в соціологічному забарвленні. Тут ми зустрічаємося з солідним впливом винниченківщини і з певною дозою резоньорства од Сенченка. Ната, дружина інженера Круніса, тип жінки, що для розрядження своєї біологічної й соціальної енергії має єдине річище—полову любов. Вона не може знайти задоволення у свого чоловіка і тому тягнеться до Левади, інженера-комуніста, здорової людини, що—«обкрутить, задушить і вже ніхто не розірве сталльної спіралі тиску». І от до нього вона тягнеться, переборюючи навіть свій глибокий жах до нього, як більшовика. А цей жах у неї дуже глибоко був засів.

Комуніст інженер Левада так само захитався «поміж залізним законом життя» і своїм громадським покликанням та обов'язками. І, чисто за Винниченковим рецептом, Левада не може встояти перед нестерпним велінням біологічного закону.

— Що ж? Що ж, товаришу Левадо? Вибирай, вибирай Антоній!.. Вибирай, але пам'ятай—ти людина принципу й нічого посереднього. Налетів вітер, шарпнув газети, засміявся і впав у траву.

Левада стояв. З жита, з усіх таємних куточків степу піднялися п'яючі пахощі й полізли настирливо, в такі ж таємні щілини людського життя. І там поволі піднімалася непереборима сила, сила власного щастя—сила, що ламає збудовані закони—захована сила плідіння. (Стор. 22).

Як бачите, і стиль тут цілком Винниченківський.

І далі вже цілком з Винниченкового благословення, Сенченко жує ту думку: що ж, мовляв, і комуністи нічим не застережені! Нічим—проти вічних законів життя.

І раптом над ухом щось засміялося єхидним і злим смішком:

Ще, товаришу Левадо, ви вагаєтесь? Боїтесь? Що—принципи? Карлуша і маса? А що, як усе дрібниця—ваш невроз, нічого страшного немає: є лише азбука життя, дійсного життя, не за програмою партії і кодексом моралі, а життя—те саме, що було, є і завжди буде. (Стор. 22—23).

Тому у Сенченка Левада, як «звичайнісінький рядовий член партії, з дебелими руками й кудлатою головою. Він, як і всі, їсть, п'є, курить тютюн і любить... женщин».

Тому цей Левада нарешті з Натою тікає вночі з постройки того моста, який тільки він міг поставити.

Винниченковими ж фарбами подається і «психологія творчости» інженера Круніса. «Це було інстинктивне почуття самоврятування. Це було—підняти, воздвигнути міст на здивування всьому світові, і разом з тим підняти себе, визвати з безодні, з пасти дракона й стати колосом вуяві людства...» (Підкреслення мсе—Г. О.). (Стор. 9).

Менш цікавою, але симпатичною є філософія геніяльності у Сенченка:—«Геніяльні люди здобувають славу ціною смерті. Ціною смерті—передчасного розвалу організму, нервової системи—геніяльні люди здобувають славу». (Стор. 10).

Але спорідненість Сенченка з Винниченком іде значно далі, ніж можна було б припускати. Вона далеко виходить за межі художніх впливів і виступає вже в формі певного ідеологічного споріднення. Хіба ж не виразна ідеологічна Винниченківщина бренть у цьому ось уривкові:

На півдорозі від села й на такій же віддалі від мосту стояв Левада—св. Антоній.

Там позаду—«о десятій годині». Левада уявив усе до найменшої дрібниці. Уявив жінку, що прийшла віддатися йому, молодому, дужому, жінку таку ж молоду й жагучу, як і він, що за тим же залізним законом життя обрала його, за яким і самиця леопардова віддається переможцю самцеві.

А спереду—що там? Залякана, забита маса, така ж брехлива як і темна; маса, що тільки через десятки літ здійметься на вищі щаблі поступу, і не його поодинокими зусиллями, а загальним ходом життя, економіки, техніки.

Що ж? Що ж, товаришу Левадо? Вибирай, вибирай Антоній!.. Вибирай, але пам'ятай—ти людина принципу й нічого посереднього. (Стор. 22).

Вельми характерна постать комуніста Левади, а ще більш характерна ота залякана, забита маса, така ж брехлива (!? Г. О.), як і темна». Що це

ані крихти нічого спільного з пролетарською комуністичною ідеологією не має—це ж безсумнівно. А навпаки—воно вороже, чуже їй.

Але вдумайтеся ще в одне місце:—спогоди Левади про ті збори селян, на яких він був.—«Але довго ще й після того не міг він лишитися на самоті: його цупко тримали глибокі очі людей, що намагалися в його словах винайти хоч надії на кращу будучину».
(Стор. 23).

Пригадайте собі оті, два рази повторені в оповіданні «У золотому закуті» думки, що доля села є між іншим,—«п а с и в н о с п р и я т и освітньому стилеві революції», що всяка проява життя то—«все було пасивно-нейтральне». І чи не здається вам, що одна думка панувала у автора 1926 року, коли він писав ці рядки, і 1923 (!!), коли він висловлював глибоко-безнадійні і песимістичні думки, що селяни «намагаються в його словах винайти хоч надії на кращу будучину».

І таке саме пропите, самогонне село, роз'їдене жадобою наживи—з оповідання 1926 року, і «забита, така ж брехлива, як і темна» селянська маса з оповідання 1923 року—хіба це не два кінці з того ж самого ідеологічного ланцюга. Різниця лише та, що останній кінець цього ланцюга впирається в той час, коли Сенченко величав себе пролетарським письменником.

А перший кінець починається з того часу, коли Сенченко не тільки з художнього боку, але й з боку соціального й психо-ідеологічного піддакував Винниченкові дрібно-буржуазним Мефістофелем. Це, гадаємо, нам вдалося довести аналізом оповідання. Одне лише незрозуміло, як може жити під маркою пролетарської художньої літератури ідеологія і художнє устримлення, що і своїм генетичним корінням, і своєю справжньою суттю чужа пролетарітові. На нашу думку, в цьому винна критика, що вчасно цього явища не помітила і не сигналізувала суспільству, і цим самим спричинилась до такої маскіровки.

Вже немає охоти далі говорити про інші матеріали із збірки, бо її соціологічний еквівалент уже досить виразно став перед нами. Але, щоб бути вичерпливим, доведеться дещо сказати й про решту оповідань збірки.

Звичайно, нічого багато говорити про оповідання «Скарб» та «Малий мацапура»—дитячі оповідання, що їх читали уже діти в окремих виданнях.

Хоч і тут Сенченко відзначився тим, що виступив перед дітьми з такими моральними приписами, яким личило б бути в кодексі моралі видання одного з гатунків дрібно-буржуазного соціалізму. А наша молодь з таких ідеологічних штанців давно вже виросла.

Ну от перечитайте, коли хочете, цей кодекс (цеб-то, заповіт отамана Грака) цілком. Що ви найдете, крім позакласового демократично-братерського патякання:

Хочеш скарбу—працюй, і на тобі молоток до рук!

Хочеш більше—учись, на тобі книжку, чоловіче.

Але перед усім цим здобудь собі свободу і своїм дітям,—для цього отаман Грак дарує тобі оцю зброю і йди з миром.

На другому аркуші було написано:

Ти хочеш золота? О, якби ти так прагнув до свободи, як до цього німого металу! Ти перекидав гору ґрунту і витратив море сили, шукаючи скарбу. Коли б із таким завзяттям ти брався за науку, за молот, за зброю!

Іще на іншому клапті було написано:

Зробивши усе це, ти виконаєш заповіт Граків. Ти внесеш у державну скарбницю більше, ніж я сподіваюсь. (Стор. 115).

В «Подорожі до Червонограду» ви находите такі перлини, як їдкі зауваження про «невинність ідеологічно-витриманих кастратів». А ідеологічна витриманість напевно чужа, а тому видно така й осоружна Сенченкові.

Далі ви маєте жонгльорські вправи з песимізмом та оптимізмом. З цих кправ ви довідуєтесь, що в наші часи безсторонньому літописцеві,—а за такого вважає себе Сенченко—аж ніяк не можна оптимістом бути. Як не повернись, а плакати хочеться. А тут ті «наші поважні критики» підюжують Сенченка, щоб він сміявся. Але от ви самі заслухайте аргументацію Сенченка, чи може він справді щиро сміятися?

Ця зустріч поставила мене в неприємне утруднення що до мого обов'язку безстороннього літописця. Як останній, я мав би цілком спокійно, не «мудрствую лукаво»—розказати все, що бачив, записати все, що чув,—ну, і так далі. З другого боку, навчений з попереднього досвіду своєї літературної роботи, і головне, лекціями наших поважних критиків... я просто перелякався. Лякана ворона куша боїться! Та й як, чорт забери, не боятися! А раптом скажуть, що все це вигадка, що ніяких селян немає, є тільки голуба мрія? І що ця мрія, як якась Вища Інтелігенція—вітає над світом, одним своїм доторком перетворюючи субстанції на інстанції, під вивіскою: «На Шипці все спокійно! Вперед діти, мої орли!».

Але я завчасу бачу посмішку холодного скепсису. Посмішку, повну сарказмів, іронії і скорпіонів. Як громадянин, якому дороге повнокровне здоров'я своїх сучасників, я мушу гукати: «геть із скепсисом, із сарказмами й іроніями! Хай живе золотий оптимізм!» І я це роблю у міру сил своїх. Я, наприклад, сам веселий хлопець, і люблю, щоб сміялись мої сучасники, щоб скинули з себе рясина чорної меланхолії і подивились на себе, які вони є голенькі. Право, веселі, симпатичні люди! Право, у одного не вистачає ребра, у другого замість ноги—дерев'яшка, третьому бракує легенів, печінок, іншому мозку; але яка біда! Яка біда,—скажу я, і скажете ви: в природі немає випадків. На все є свої причини. І коли ваш мозок раптом загубив здібність працювати—ми всі маємо погодитись, що й це елемент, потрібний для вищої гармонії.

Отож ми, оптимісти, любимо веселість, сміх і оповідання, од яких хочеться сміятись. Як я довів уже, ці предикати настрою веселого оптиміста цілком мають право на існування. (Стор. 152—153).

І от чим кінчає вражіння від своєї подорожі Сенченко:

Красиве, свіже і здорове життя в цьому закутку! Не видно облупаних халуп і безнадійних очей, стомлених непомірним тягарем. Зелень дерева, біле плече, невідомо кому належне, і вузька в тіні дорога... (Стор. 160).

Так не подумайте, будь ласка, що це таке життя в сільських закутках Червоноградщини—ні, подорожній його найшов, спочиваючи лише в лісі, десь далі від людей.

Так завершує 1927 року Сенченко свій шлях художнього сприймання життя, умов нашого будівництва і соціалістичного розвитку, що тягнеться (шлях) з 1923 р.

Сумнівним літературно-художнім капіталом, коли мати на увазі соціальне його значіння, увиходить Сенченко до пролетарської літератури. У всякому разі розвиток художньої пролетарської літератури тими стежками, якими пішов Сенченко у «Дубових грядях», йти не може, бо вони ведуть до соціального песимізму, художньої безпорадності й нудної одноманітності. Сенченко виступив у «Дубових грядях», як мисльменник, що пише про безперспективність глухих закутків чи то індивідуального життя окремої особи чи то соціального, в даному разі, життя радянського села.

В оповіданнях «Тоска смертельна», «Інженери», «На руїнах», «Земля», «У золотому закуті» маємо окремі постаті, що дійшли до певного розриву з життям, до сумної безпорадної перспективи, маємо й таку безперспективність села, що оминуло шлях соціалістичного розвитку і швидкими кроками посувається шляхом капіталістичним.

Представниками такої безпорадності є нащадки «вищих» клас, як ось інженер Круніс та Ната, його дружина. Інженер Круніс не витримав темпу нового життя, не зміг пристосуватися до його законів і вимог, не зрозумів їх.

Така ж доля спіткала представника іншої соціальної категорії, а саме дрібної містечкової буржуазії—Герша, якого так само зламали невмолимими закономірностями нових соціальних відносин.

Та не ці персонажі є головними у Сенченка і не на них звертає він увагу свою і читачеву.

Важливо те, що галерею своїх хистких персонажів, Сенченко продовжує за рахунок представників інших соціальних шарів і таких, що об'єктивно мають певну перспективу. Суперечність між особистими прагненнями і соціальними обов'язками та вимогами у комуніста Левади кінчилась перемогою особистого.

Безпомічний, принижений перед куркулем незаможник з оповідання «Земля», і навіть заходи влади не можуть допомогти йому позбавитися залежності від куркуля.

Це—не поодинокі явище. Далі ми маємо намагання їх узагальнити, привести нас до того висновку, що така вже система нашого життя і такий вже є реальний ґрунт, на якому ми стоїмо, що з них витікають дуже сумні висновки що до перспективи розвитку суспільних відносин і економіки села.

Деталі ми вже знаємо з оповідання «У золотому закуті».

Так іде Сенченко від поодиноких явищ безпорадності, соціальної безвихідності і занепаду до поширення таких характеристик на загальні риси й тенденції зросту сьогоднішнього радянського села. і суспільности. Але ж поза всім цим, ми гадаємо, що назвати Сенченка занепадником не можна. Він—не занепадник, або не занепадник цілком. Бо що є занепадництво? Занепадництво це є така система думок і поглядів, що в сьогоднішньому житті не помічають надійної перспективи, не знаходять живих струмочків, які б надійно пробивалися вперед, або вважає, що той соціальний рух, що є, іде не в тому напрямку, який є бажаним, не в тому напрямку, що може тврити й дати щось нове, і тому відвертається від цього руху. І той, хто на цих підставах відвертається від тієї дійсности, як правило, не повертається до якоїсь іншої, а заходить чи в особисте, чи в пасивне споглядання й охання, або ще якісь там прояви особистої обмежености й замкнености—оце власне є занепадництво, і занепадництво в дійсному розумінні. Занепадник в соціальному житті не знає виходів, або не приймає й не погоджується з усякими можливими.

Чи таким виступає Сенченко у «Дубових грядях»?—Не зовсім. Сенченко бачить у житті і конструктивний бік, сили, що бувають, струмені, що набухають і рухаються швидкою, переможною ходою зросту і розквіту. Подає він і носіїв таких тенденцій, які або пережили вже безперспективність і безпомічність, або це їм й зовсім не було незнайомим. Такі тенденції ми бачимо в оповіданнях «У золотому закуті», «Історія однієї кар'єри», «Подорож до Червонограда», а куркуль Андрон в оповіданні «Земля» та Федір Григорович в оповіданні «Історія однієї кар'єри» це є персонажі.

Загибає лише кволе, що не може пристосуватися до обставин—але до таких не належить Андрон, Федір Григорович та ще Ванек—їхній невіддільний спутник.

Федорам Григоровичам допомагає уміння плавати в гавані сучасности. Вони користуються з цього уміння і тому у їхній філософії немає місця для ниття та розпачу. Їх світогляд бренть надією і устремлінням.

У жодному з оповідань Сенченко нічого не протиставить капіталістичним тенденціям, що зростають на селі. Так само він не протиставить будьчого позитивного отим негативним по суті, з погляду пролетарського світорозуміння, типам, як Андрон, Федір Григорович і т. і. І тому складається вражіння, ніби Сенченко твердо вірить, що село неминуче йде до того, що він показав у «Золотому закуті» і що це є його соціально-політичне кредо. Сенченко не зумів, як це слід би було, окреслити носіїв капіталістичних тенденцій. Він не використав потрібних способів не г а ц і ї. Вони подані в позитивному окресленні часто якраз так, що виникає запитання, а чи не вважає їх письменник і справді за прогресивну силу, яка здатна вивести нас із господарчих й інших труднощів нашої доби.

Коли прийняту таку тезу про капіталістичний розвиток села як панівний, а Сенченко більше зробив для цього, аніж для противного, тоді думки збірника «Дубові гряди» є не занепадницькими, а просто реакційними і шкідливими тим більше.

Бо відображати собі наше сьгоднішнє село так, ніби воно швидкими кроками іде в обійми капіталістичних стосунків, за цілковитого ігнорування соціалістичних можливостей і передумов розвитку,—це вже не є занепадництво. Це є крок дальший і глибший,—це більш, ніж занепадництво. І скорше скочується до апологетики капіталістичних тенденцій.

Ми зовсім не маємо наміру закидати Сенченкові цей апологетизм, як належність його особистого світогляду і переконань. Задля цього ми не маємо підстав, та й ставити собі за завдання говорити про Сенченка особисто не маємо наміру і не могли б.

Перед нами «Дубові гряди», з їх думками і з певним способом освітлення головних персонажів і тенденцій розвитку нашої доби. Об'єктивно вони при правдивій їх аналізі і логічному продовженні дають підстави казати, що вони ведуть далі, ніж занепадництво. І висловлюючи ці думки безвідносно до намірів автора ми мусимо вказати, що вони є по суті ворожі пролетарській ідеології і скеровані проти соціалістичного будівництва.

Коли припустити інше, що Сенченко виступає в своїй збірці, як протестант проти ворожих нам тенденцій і явищ, що проявляються в нашій дійсності, то й тоді немає чого зарахувати на актив авторів, бо що то є за протест, коли у автора непомітно відпорної системи поглядів і уявлень, виходячи від яких і спираючись на які автор протестує. Не з такими формами протесту може і мусить виступати пролетарська література проти негативних явищ. Для письменника обов'язковим є критичний підхід до всього, що він викриває. Ця критичність може проявитися в найрізноманітніших проявах. Зовсім не обов'язково, щоб письменник з приводу кожного факту зауважив—так чи не так. Це було б нудне резюмування і художня література перетворилася б у гірший вид публіцистики.

Але обов'язково, щоб письменник давав певну ідеологічну і емоційну установку, досягаючи цього тими засобами, які властиві художній літературі. І ця установка повинна бути більш чи менш чітка і виходити з послідовного розвитку засад якогось певного світогляду. Цілком зрозуміло, що для того, хто вважає себе за радянського письменника, вихідним має бути комуністичний світогляд пролетарської класи. Над виявленням такого світогляду і застосуванням його в художній творчості має працювати письменник і допомагати йому в цьому має критика.

Зовсім неприпустима ідейно-політична безхребетність художньої творчості, бо коли вона й може щось показати, то лише соціальну і художню імпотенцію письменника, а для розвитку літератури вона нічого не дасть. Безхребетність і плутанину бачимо в «Дубових грядах». Бо справді, вважати Сенченка за свідомого апологета капіталістичних відносин у наш час напевне не можна. Очевидно, в його оповіданнях виявляється не якась свідома установка, а відсутність жодної установки, і в зв'язку з цим, поверховий, неглибокий підхід до художньої аналізи і сприймання життєвих явищ. Така поверховість приводить здебільшого до того, що на очі спадає лише негативне, лише болячки, що їх дуже багато на поверхні життя.

І становище стає трагічним, коли спостерігач не вміє глибше глянути в суть явищ, щоб уявити собі суспільний процес наших часів, в якому закладені величезні конструктивні можливості і відпорні сили. Одно лише почуття не може дати такого розуміння. Особливо у того письменника, який соціальним корінням не зв'язаний з життям і боротьбою пролетаріату. Почуття є безпосереднє, а безпосереднє знання є неглибоке і не спроможне виявляти домінантні тенденції. Вражіння, що йдуть від почуття, мусять завжди корегуватися раціональним мисленням, доповнюватися теоретичною аналізою й синтезою. Наукове, теоретичне світорозуміння допомагає значно поширити обрій спостереження і поглибити сприймання. Особливо тоді, коли це світорозуміння є марксистське, пролетарське.

За другу причину слід вважати вузькість соціальної бази, з якої виходить письменник у своїх оповіданнях і яку відображає в них. Ця обмеженість кола спостережень особливо часто відчувається у Сенченка. Переважає у нього сільська тематика. Та й село виступає лише окремими сторонами свого існування. Усі села, що показані у Сенченка, це з села Червоноградщини. Червоноградом Сенченко починає, Червоноградом і кінчає. Червоноградщина опанувала Сенченком і стала межею його художньої творчості.

Не добачаємо ми в Сенченка й художньої заглибленості. Сенченко безумовно володіє великими формальними можливостями, але він їх до цього часу не реалізував. Жодного оповідання з «Дубових гряд» не можна вважати за якесь видатне досягнення. Тематична вузькість і невелика глибина спостережень перешкоджають Сенченкові глибше опрацювати якусь тему. Сенченко не дає повною мірою окреслених персонажів, не розкриває широких полотен, обмежується, здебільшого, ескізними малюнками, та ще дуже вдається в розповідь, а не в показування. Іноді він вдається в публіцистичний тон, орудуючи не так образами і художніми ситуаціями, як голим, іноді гострим і виточеним словом. Нахил до словесности, а не до образности і спричиняється до того, що художнє діяння його оповідань на читача короткотермінове, бо немає постатів і ситуацій, що розроблені були б у такій мірі, щоб вражали, залишалися в пам'яті. Це є теж певна межа, «предел» творчості Сенченкової і вийти за неї він зможе лише тоді, коли зуміє поширити межі своєї тематики, внесе в неї щось нове, живуче.

Можна напевне сказати, що зараз формальні можливості Сенченкові заковані його тематичним безсиллям. Сенченко переживає своєрідну колізію змісту і форми своєї творчості, бо законсервованість змісту консервує, заковує і знецінює його формальні потенції. І коли Сенченко йтиме такими шляхами надалі, то не дивно буде, коли він незабаром (та вже потроху і зараз) перейде до категорії тих письменників, що проїдають уже здобутий капітал, що їх письменницьке визнання полягає в традиціях, а цього не надовго вистачить.

ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКА ХРОНІКА

РЕЗОЛЮЦІЯ БЮРА ЦК ЛКСМУ

НА ДОПОВІДЬ ЛІТЕРАТУРНОГО ОБ'ЄДНАННЯ ТА РЕДАКЦІЇ ЖУРНАЛУ
„МОЛОДНЯК“ (УХВАЛЕНО В СІЧНІ 1929 р.).

1. «Молодняк» посівши певне місце в літературному житті, як злито-вана відповідними завданнями організація, з певною настирливістю будував свою діяльність, в основному на тих засадах, що їх було раніше визначено ЦК ЛКСМУ, провадив, виходячи з своїх політичних засад, рішучу боротьбу з тенденціями «чистого мистецтва», з орієнтацією певних груп на «Психологічну Європу» та одвертими класовими ворогами поступу пролетарської літератури — «неокласиками». В цій боротьбі «Молодняк» загартувався в міцну громадсько-політичну організацію і посідав правильні політичні позиції.

2. Журнал «Молодняк», об'єднуючи навколо себе кадри молодих пролетарських письменників—сприяв підвищенню їх кваліфікації, розвитку їх художніх здібностей та певної зацікавленості їхньою творчістю мас молоді.

3. ЦК відмічає, що художньо-літературна творчість, як і самий факт існування журналу «Молодняк» та групи «молодняківців»—просуваючись в маси робітничої і селянської молоді, зачинає посідати важливе місце в культурному рухові комсомолу, що стверджується: запрошенням низки промислових округ «молодняківців» для виступів з власними творами, збільшенням організацій літературних гуртків по підприємствах з початкуючих письменників та помітним зростанням тиражу журналу «Молодняк».

4. Поруч з певними досягненнями, що має в своїй роботі журнал «Молодняк» є низка хиб, що позначаються такими моментами:

а) Захоплення окремих письменників «формальною чистотою» творчості, сприймання лише тіньових боків нашого будівництва, захоплення тематикою, що подає негативні риси нашого побуту, обминаючи в своїй творчості патос соціялістичного будівництва, ту велетенську будову, що веде пролетаріят, борючись з класовим ворогом, так в економічному, громадському, як і в культурному житті.

б) Послабленням уваги «Молодняка» до більшої активізації мас молоді й комсомолу за пролетарські позиції що до класової боротьби в культурі, зокрема в літературі.

В громадсько-політичному та літературно-критичному відділі журналу майже не загострювались питання, що до боротьби з проявами класово-ворожих течій у літературі; питання правого ухилу, боротьба за молодь то-що.

Мало займались громадсько-політичним вихованням кадрів початкуючих письменників, не активізували їх уваги навколо певних важливих питань біжучий подій, не організовували допомогу й поради початкуючим, з яких є багато талановитих осіб.

5. ЦК відзначає неухвалне, байдуже ставлення всіх комсомольських організацій до журналу «Молодняк» (робота з ним в літгуртках, розповідження то-що) та недостатнє керівництво з боку ЦК ЛКСМУ. Відсутність систематичного глибокого керівництва привела до того, що журнал не оточено було кращими партійними та комсомольськими публіцистами та критиками-марксистами, до певного відриву від загально-комсомольського життя, що спричинилось до багатьох труднощів та констатованих хиб.

6. Щоб надалі запобігти розвитку наявних хиб та спрямувати діяльність «Молодняка» на цілком здорові рейки, що виходять із завдань та лінії комсомолу, — Бюро ЦК ЛКСМУ вважає за необхідне вжити таких заходів:

1) Треба скерувати діяльність «Молодняка» за річизами поширення «громадсько-політичного» та «літературно-критичного» розділів журналу, де висвітлювати важливіші моменти громадсько-політичної та літературно-мистецької діяльності, а також питання, що активізують думку комсомолу і молоді навколо певних завдань класової боротьби в літературі та мистецтві.

2) Вжити заходів що до поліпшення літературної продукції, яку вміщатиметься в журналі та яка мала б цілком визначену, чітку ідеологічну установку. Разом з цим вона повинна відбивати також патос соціалістичного будівництва, завдання комсомолу та виховувати її в душі класових, соціалістичних устремлінь.

3) Категорично засудити думку окремих товаришів, що журнал може й навіть повинен бути місцем «стику» різних ідеологічних спрямовань та явища захоплення художньо-формальним боком творів за рахунок їх ідеологічної вартості. ЦК також засуджує настрої окремих молодняківців, які тлумачать послаблення звязків «Молодняка» з комсомолом, як явища, що є шкідливим лише для комсомолу, тому що «Молодняк» спроможний існувати без комсомолу, як сектор ВУСППу.

4) Навколо журналу скупчити кадри партійних та комсомольських публіцистів та марксистських критиків, які брали б систематичну участь у подаванні матеріалу до журналу. Питання про залучення цих кадрів до участі в журналі, піднести перед АППВ ЦК КП(б)У.

5) Щоб запобігти певного замикання кола письменників та загублення перспективи зростання «Молодняка», треба так літературній організації «Молодняк» як і її журналові продовжувати, з більшою рішучістю виявляти молодих початкуючих письменників, здійснювати свій вплив на них, сточувати їх певною увагою в розумінні допомоги їм в творчій роботі (друкувати їхні твори то-що). Звичайно, це не повинно відбитись на художній вартості журналу. Разом з цим «Молодняк» повинен поділити завдання впливу на «початкуючих» з газетою «Комсомолец України» та «Молодий Більшовик» та іншими газетами, відбираючи від газети лише ту частину «по-

чаткуючих», що подають надії зросту в справжніх письменників та вимагають вже впливу певного літ. об'єднання (вміщати їхні твори, давати практичні поради, критику то-що).

6) Вважати за доцільне утворювати за почином та керівництвом ОК ЛКСМУ з погодженням АПВ ЦК ЛКСМУ нові групи «Молодняка» на периферії, де для цього будуть відповідні умови та наявність певної кількості вже відомих молодих письменників.

7) Водночас застерегти можливість повальної організації груп «Молодняка», які виростатимуть з літгуртків. Визнати за потрібне які гуртки скерувати по лінії самоосвіти та утворення самодіяльних форм (стінгазети, літературні сторінки округових газет, окремі місцеві журнали, то-що). Доручити всім ОК ЛКСМУ виявити такі літературні гуртки, посиливши ними безпосереднє керівництво.

8) З метою забезпечення більш сталого керівництва юнацьким літературним рухом на Україні та щоб організувати конкретну допомогу роботі літгуртків та окремим початкуючим письменникам, зорганізувати редакції «Молодняк» систематично запроваджувати консультацію в справі літератури та бібліографії.

9) АППВ ЦК проробити питання про об'єднання молодих письменників нацменшостей навкруги відповідних літ. об'єднань дорослих.

Журналу «Молодняк» вміщати кращі твори молодих письменників з нацменшостей, які перекладати на українську мову.

10) Збільшити громадсько-політичне виховання молодняківців шляхом прикріплення для громадської та культурної роботи до великих підприємств, ще більшого їх залучення до участі в роботі комсомольських організацій, але щоб це не відбивалось на його творчій діяльності, а сприяло б набуванню життєвого досвіду.

Вважати за доцільне влаштувати довготермінові виїзди окремих молодняківців в промислові райони, колгоспи, комуни, радгоспи для вивчення їх будов і діяльності, побуту то-що.

11) Дати категоричні директиви у формі конкретних завдань організаціям ЛКСМУ з приводу розповсюдження журналу та роботи з ним. В такий спосіб домагатись збільшення тиражу журналу до I-VI вдвічі. Доручити редакції «Молодняка» та «К. У.» і іншим молодняцьким газетам вжити заходів що до популяризації засобів розповсюдження журналу.

ЗА СТВОРЕННЯ ПРОЛЕТАРСЬКОЇ ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ

(Декларація українських письменників)

Делегація українських пролетарських і революційних письменників, що прибули в столицю великого Союзу Радянських Соціалістичних Республік і братерської РСФРР—Москву на запрошення російської федерації радянських письменників, демонструє свою єдність у боротьбі за нове соціалістичне суспільство, за створення міцної інтернаціональної культури, що мусить стати синтезом загальної боротьби і перемог робітничої класи всього Со-

юзу проти царського самодержавства і гніту буржуазії, завершенням перемог цієї боротьби.

Зустріч письменників двох рівних, звільнених Жовтневою революцією народів, двох рівноправних культур потверджує єдність наших задач в галузі створення пролетарської інтернаціональної культури, потверджує те, що пролетаріат СРСР, перемігши на фронтах збройної боротьби, поруч з господарчим соціалістичним будівництвом будує свою соціалістичну культуру, і в процесі і в інтересах цього будівництва приступив до взаємного обміну, обліку і об'єднання досягнень і досвіду пролетарської і революційної літератури всіх братерських республік.

Український пролетаріат звільнившись і перемігши в Жовтненій революції разом з пролетарями інших націй Союзу уже створює і практично здійснює свою культуру, яка, розвиваючись своїми власними шляхами, самостійно і разом з культурами інших Радянських Республік вносить і свою частку в скарбницю світової пролетарської культури.

Перебуваючи в столиці великого Союзу Республік в товаристві братерського російського пролетаріату і російської радянської літературної громадськості, делегація українських письменників не може не згадати про долю мільйонів робітників і селян—українців Західної України, Буковини, Закарпатської України, Басарабії, що стогнуть під ярмом польського й румунського фашизму і чехо-словацької буржуазії. Делегація шле їм гаряче привітання, як і масам українських пролетарів, загнаним злиднями і політичним гнітом царського режиму і чужоземного фашизму в Сполучені Штати, Канаду, Бразилію.

Делегація твердо вірить, що комуністична революція звільнить усі тепер пригнічені українські землі і з'єднає їх з Радянською Україною і Радянським Союзом.

Делегація українських письменників шле братерське привітання пролетарям Москви і російській літературній громадськості РСФРР і щиро дякує їм за теплу товариську зустріч і увагу. Делегація радо констатує, що завдяки створеній російськими товаришами обстанові братерського контакту й співробітництва, а особливо зважаючи на глибоку увагу, що її віддали делегації керівничі, партійні і радянські органи СРСР, найперше ЦК ВКП(б) і Раднарком СРСР, приїзд українських письменників до Москви набув значіння величезної епохальної події, яка позначиться на подальшому розвитку культурного і революційно-літературного будівництва і України і РСФРР, усіх націй і народів СРСР, що раніш були пригнічені російським царатом і буржуазією, а тепер встановлюють братерський контакт і об'єднують зусилля в процесі створення змісту і соціального спрямування культури.

Хай живе єдина радянська соціалістична культура!

Хай живе комуністична партія—керівник на шляхах культурної революції!

МИКОЛАЇВСЬКА ЛІТГРУПА «МОЛОДНЯК»

Ось уже з рік у Миколаєві, поряд з філією ВУСПП'у працює літгрупа «Молодняк». Звичайно, це не є офіційна організація на зразок Харківського «Молодняка», і не є масова організація в 500 (!) чоловіка, як Донбасівський «Забой», це лише творча літгрупа. Працюють спільно українці й росіяни. Деякі члени «Молодняка» водночас є членами ВУСПП'у.

«Молодняк» працює найбільше лабораторно, віддає багато часу навчанню. Наслідки роботи помітні. Члени групи:

Цейтлін Яків. Член ВУСПП'у. Пише російською мовою. Видав збірку поезій «Жалжда».

Пульсон А. Член ВУСПП'у. Пише російською мовою. Видав збірку поезій «Высокая равнина». Обидва друкуються в місцевій пресі, в «Комс. Правде», в «Красном Слове».

Надіїн Д.м. Пише українською мовою. В останній час видав збірку поезій «На світанні». Друкується також в місцевій пресі.

Крижанівський Ст. Пише поезії—українською мовою. Його поезії друковано в Одеському літжурналі «Блиски», в літсторінці «Комс. Укр.» та в місцевій пресі.

Ще треба відзначити Мускіна В., робоча і письменника (прозаїк). Пише російською мовою. Навколо цієї основної групи скупчені інші товариші. Всіх у групі 10-12 чол. Основне завдання групи—поглиблена загальна і індивідуальна праця над культурою слова.

С. К.

УКРАЇНСЬКІ ПИСЬМЕННИКИ В МИКОЛАЄВІ

Місто Миколаїв. Важливий індустріальний центр. Ось він з трьох боків оточений водою. Тут зливається Буг з Інгулом. Ген над Бугом розкинув свої цехи «з незчисленними рядами високимимних труб» велетень—кораблестроительний завод імені «Андре Марті», що має понад 12 тисяч робітників. Над Інгулом, з другого краю міста, димить «Руссуд», на околиці завод с.-г. машин «Плуг і Молот»... Димарі і гудки й робітничі квартали—ось воно місто південної індустрії.

Миколаїв—найбільш зрусифіковане місто. Профспілки, АКСМУ, Окрпартком оголоси-

ли двомісячний похід за опанування українською культурою. Першим почином з низки заходів культпоходу було запрошення до Миколаєва українських письменників.

Зустріч. 2-го березня вокзал повний людей. Це миколаївське робітництво, студентство, місцева філія ВУСПП'у, штаб культпоходу—прийшли зустрічати гостей—українських письменників. Підходить поїзд. Де вони? Де письменники?—чується в натовпі. Аж ось із вагону виходить Микитенко, Сосюра, Усенко, Чечвянський, Анатоль. Гак та кореспондент газети «Пролетар». Лунає «ура» українським письменникам.

Коротенький мітинг. Вітають письменників. Відповідає Микитенко. У натовпі питають:

— Откуда писатели—из-за границы что-ли?

— Да нет, свои, украинские приехали...

...Письменники ідуть відпочивать до готелю.

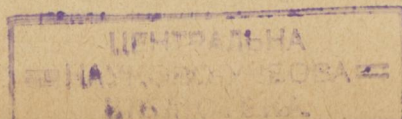
Виступи. Було б нікому не цікаво читати нудну хроніку виступів. Немов у калейдоскопі крутились письменники з виступу на виступ. Щодня 2—3 виступи. Перша зустріч з металістами в клубі Свердлова, в тім же клубі перед студентами, на заводі «Марті», перед школярами, в театр імені Скрипника.

Скрізь повні вщерть залі... «Там, де вони пройшли, їх радо зустрічали»... Уважно слухали доповідь Микитенка. Це ж не легка справа довести миколаївському робітництву, що $2 \times 2 = 4$, що укр. культура—це не широкі штани, гопак, «Сатана в бочці» і «самопер попер до мордописа», а величезна національна культура, що буйними паростами росте з року в рік.

Далі письменники виступають з творами. Радо вітають «баяна комуни» В. Сосюру. Нічого й говорити, з яким захопленням слухають Микитенкові оповідання. Студенти тепло зустрічають П. Усенка, поета, «що оспівав романтику боротьби і романтику буднів». Безперервний сміх у залі від гуморесок Чечвянського. Гумор—велика сила, особливо перед робітничою аудиторією. Студентство запросило письменників до свого гуртожитку. Прийшли, ознайомились з студентським життям.

Скільки було потім спогадів і розмов!

В обідню перерву письменники обійшли декілька цехів Андре Марті, де виступали перед робітництвом. Не обійшлося і без казусів. В одному цеху культкомовець зверта-

ється до письменників і говорить: «Українська культура—справа гарна, але ж вас три чверті робітників не розуміє»...

— Ну, от і працюй з такими зубрами—звертається зав. культвідділу ОРПС т. Каган до письменників.

Як міцно русотяпство сидить у головах деякого, свідчить такий факт: читає гуморески у театрі ім. Скрипника. В Чечвянський.

— Хто читає? Запитують одного вчителя, дуже популярного в Миколаїві, що бере жваву участь в роботі місцевої філії ВУСПП у т. Б-на:

— Да какой то Чечвянський, что-то у него больно дешево получается.—Але яким це тоном було сказано!

Зустріч і ставлення робітництва було найкраще. До т. Микитенка скрізь були сотні запитань про укркультуру, письменників, літгрупування то-що.

...5-го березня письменники виїхали до Харкова... Куріли димарі і звисав дим над рейками магістралі Миколаїв—Харків.

Своїм приїздом українські письменники зрушили величезну справу розгортання укр. культури в Миколаєві.

Доба вимагає від них бути культуртрегерами, і вони виконують цю ролю.

Велика їм подяка від робітництва південного індустріального міста.

Ст. Крижанівський.

ІСПИТИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ КІНО-ТЕХНІКУМУ

Одеський кіно-технікум ВУФКУ встановив теми кваліфікаційних робіт для академічного молодняка, що його випустять протягом цього року. Усіх тем дано 38, а саме:

Для екранного відділу: Техніка та методика мультиплікаційної роботи; Кіноглядач і режисер; Монтаж; Виразний жест у кіно; Робота кіно-актора над будовою ролі Живий матеріал фільму; Проблема дитячого фільму; Кіно-актор та його праця; Монтаж як мистецтво; Задачі кіно-режисера у наукових та культурфільмах; Режисер та кіно-культура; Робота режисера над побудовою художнього фільму; Техніка актора кіно та його робота над ролю; Радянський кіно-актор; Жанр фільму; Актор театру та кіно; Різниця між кіно-акторами та натурщиками; Кіно в культурній революції; Актор та режисер.

Для технічного відділу: Методика роботи оператора над фільмом; Гіперсенси-

білізація негативного матеріалу; оптичні насадки для трюкової зйомки; Емульсійний процес; Освітлююча апаратура та її раціональне використання; Порівняльна характеристика знімальної апаратури; Значіння світла в кіно-композиції та його художні функції; Іспит фото- й кіно-матеріалів; Знімання при штучному світлі; Метсда Шюф-тана та пристосовання дзеркал під час кіно-зйомки; Фактура кадру з погляду оператора; Іспит об'єктивів; Конструкції сучасних професійних знімальних кіно-апаратів; Проблеми передачі деталей у кіно; Натурна зйомка; М'який фокус; Питання рельєфності в кіно; Контротипи; Стилева установка в роботі оператора.

* «МОЛОДНЯКІВЦІ» — ДРУГИМ ВИДАННЯМ

Помітно, що в загальному зрості культурних потреб радянської суспільності, зокрема в зрості попиту на книжку,—налі молодий читач посідає значне місце. Твори літературної молоді—повісті, оповідання, що їх видає Юнсектор ДВУ, розходяться в продажі в середньому протягом 1½—2 років (видання останніх років—протягом одного року).

В цьому видавничому році Юнсектор ДВУ видає другим виданням такі твори, що їх перше видання розпродано: Олесь Донченко—«Золотий павучок» (збірка об'єднує повісті «Сурми» та «Золотий павучок», що в першому виданні вийшли окремими книжками); Олексій Кундзіч—«Червоною дорогою» (збірку складають оповідання, що в першому виданні вийшли двома книжками—«Червоною дорогою» та «Село Вовче»); Л. Первомайський—«Плями на сонці» (в цю книжку входить повість «Плями на сонці» та кілька оповідань); Павло Усенко—«КСМ»—збірка поезій (збірку доповнюють останні поезії автора, що не вийшли до першого видання).

«ЛІТЕРАТУРНИЙ БЮЛЕТЕНЬ» РАТАУ

Радіо-телеграфне агентство України (РАТАУ) приступило до видання щотижневого «Літературного бюлетеня», що його надсилатимуть до всіх селянських та робітничих провінційальних газет України. Це в значній мірі поліпшить справу обслуговування робітничо-селянського читача літературно-мистецьким матеріалом. Досі наша провінційальна

преса культурний голод своїх читачів задовольняла або передруками з столичних журналів (це в кращому випадкові) або містила твори писак, що не виходили за межі звичайної халтури.

До участі в бюлетені запрошується всіх письменників незалежно від їхнього літературного напрямку і приналежності до угруповання. Бюлетень виходитиме чотири рази на місяць і міститиме оповідання, поезії, статті і культурно-мистецьку хроніку. Оповідан-

ня треба подавати розміром до піваркуша (в крайньому разі до $\frac{3}{4}$ аркуша). Перше число вийде 15 березня цього року.

До кожного твору редакція даватиме нотатку про творчість автора, перелік його книжок та інш. Речі треба давати нові, ще ніде не друковані, що відповідали б зазначеному розміру та задовольняли б з боку ідеологічного та художнього.

Адреса: Харків, вул. Лібкнехта, 11, РАТАУ, для Літературного Бюлетеня.

СЕРЕД КНИЖОК ТА ЖУРНАЛІВ

В. НОРД

ЗАЙВА ПОЕЗІЯ

(М. Доленго. Зросло на камені. ВУСПП. 1929).

Єсть поети, що творячи палають, кожна нова книга для них—важкий ступінь, що його треба взяти приступом, книги в їх неподібні одна до одної, часом це крутий підйом угору, часом це зрив, але завжди під цією нерівністю вгадується безперестанне горіння. Це поети, що до їх так пасують слова Гете:

In Lebensfluthen, im Thatensturm,
wall' ich auf und ab,
webe hin und her!*)

(Фавст, 1).

А ще єсть поети, що їх умовно можна назвати цим словом. Вони не творять, а пишуть може що-дня, а може через день, пишуть, здається, швидче для спорту, зправляються в письмі, щоб не відстати од інших. Їм немає чого сказати, вони не бачуть речей по своєму, за душею в них єсть тільки широка читаність, знайомість з літературними найрізноманітнішими формами та добре знання нового правопису, затвердженого відповідними інстанціями. Адже ще Тарас Григорович обмовився, що треба писати що-дня, що треба безперервно вправлятися, щоб не лишитися позаду. (Щоденник). Коли читаєш нову книгу такого поета, бачиш за нею не вічно змінне обличчя творця, що «злітає вгору і вниз, шугає туди і сюди», а рівне, тмяне обличчя читача, що робить собі свої нотатки на полях, не хвилюючись, часом з себе самого іронізуючи, він не знає хитань, не знає ні підйомів угору, ні зривів у провалля, він методично занотовує свої бліді вражіння в свій зшиток, потім збирає їх і, при нагоді, видає книжками, ведучи їм—книжкам—точний лік. Для нього страшенно важливо одмітити, що це книжка п'ята (мовляв, «ісходящий» поставити), бо для нього не має ваги внутрішня значінність книги, для нього важно тільки, що це вже аж п'ята книга, хоч ця п'ята книга мало чим різниться од першої. До Доленго така характеристика підходить як-найкраще. Для нас не має значіння, за якими літературними течіями йде Доленго—он у передмові до його «Вибраних поезій» сказано, що він колись був добре засвоїв теорію «схематизму»—для нас має значіння тільки те, що такої емоціональної вбогости й ненасичености в поезії мало ще траплялося. Кожна теорія,—будь то навіть і теорія «схематизму»,—прийомна й хороша, коли вона не вбиває письменника й

*) В полум'ї життя, в бурі дій я підіймаюсь і спускаюсь, шугаю туди й сюди.

не тяжить над ним, коли письменник має хоч найменшу здібність,—дар—одягти її в живі барви. Тут знову пригадується Гете.

Grau, theurer Freund, ist alle Theorie,
und grün des Lebens goldner Baum.

(«Сіра, мій друже, теорія, а золоте дерево життя—зелене». Фавст. I). Часте ігнорування емоціонального боку поезії, мовляв, установка на інтелектуальність і звідси навантаженість поезії згадками, екскурсами в найрізноманітніші галузі людського знання—відомі нам ще в творчості Брюсова, що, як ніхто, зумів сполучити найвищу інтелектуальність поезії з емоціональною її силою. Брюсова можна перерахувати, ним навіть можна захоплюватись, бо він не просто випускав п'яту чи шосту книгу, а промовляв про те, що може несподівано й позапланово, відкрилось йому в його шуканнях. До своєї книги «Дали», 1922 року Брюсов мусив дати передмову, де він виправдувався перед читачами, що в його збірці «занадто часто стріваються слова не всім відомі»: «було б несправедливо, коли б поезія навіки повинна була обмежитись, з одного боку, мотивами «про любов і природу» з другого—«громадянськими темами». Все, що цікавить і хвилює сучасну людину, має право на відображення в поезії». Отже Брюсов мислив собі «інтелектуальність» поезії, як поширення творчого діапазону, як намагання осягти те, чого поезія до цього часу ще не осягла—все, що цікавить і хвилює сучасну людину, й не як звуження до якогось кабінетного скрипіння пером, читічівства, зрештою вченого графоманства.

Паралель між Брюсовим та Доленгом сама набивається, хоч вона зовсім не на користь Доленгові. «Інтелектуальність» Брюсова полягає в надзвичайно широкому обсягові його шукань і інтересів, він перед читачем проводить безкінечні галереї філософів, учених, творців з іншими, часом давно забутими, часом і досі живими ще теоріями—од Евкліда до Лобачевського, од Платона до Маркса й Айнштейна, од Перикла до Леніна... В книгах Доленга—нудні поезії про спорт, про «футбол, волейбол, скраклі», зрештою «про шахи».

Тримайся, бо визнаєш наруги,
Як порушиш високий (!) лік.

Яка прекрасна іронія над самим собою й над усім, «що цікавить і хвилює сучасну людину». Замість поем, що підносили б читача на верхівлі небувалих досягнень, у яких би хоч глухо дзвенів високий лад епохи, маємо поезії про «футбол, волейбол, скраклі», про міжорганізаційну письменницьку дрібну метушню—найбільші речі в книзі: «Балада про дев'яту музу» й класична по своїй недотепності поема «Лапки в дужках», що мусила бути дотепною. Вражіння таке, що автор цих поем не уявляє сам своїх можливостей. Безперечно читач прочитавши ці, збудовані на «дотепках», поеми, сміятиметься, але сміятиметься з самого автора й з видавництва, що дає до його книги таку характеристику, що згідно з нею Доленго займається «виключно подаванням читачеві абстрактних образів так, щоб читач їх міг «помацати» (передмова редакції до книги «Вибрані поезії», ВУСПП). Чи-

гач може подумав би, що з Доленга і поет взагалі нудний і обмежений, що він просто не може вирватись із свого зачарованого кола «волейболу» і «скраклів» та бліденьких відгуків на літературне життя, але редакція цілком серйозно, як видно, продовжує:

«Треба визначити в М. Д. ще професійні, виробничі мотиви інтелігентської праці, що постійно проходить до його поезії й зовсім неопоетизованої досі роботи дослідника»...

Величезна заслуга перед бідною літературою, що й досі ще не спромоглась на «професійні мотиви інтелігентської праці». Яке широке поле роботи перед Деленгом! Скільки всяких професій ще єсть на світі, крім «роботи дослідника»! Аби тільки вистачило чорнила та паперу, бо ще ж і досі лишаються неопоетизованими, напр., робота бухгалтера, машиністки, директора тресту, робітника видавництва, журналіста, голови житлокоопу—словом, матеріалу вистачить ще не менш, як на тисячу найближчих років! Який це прекрасний матеріал буде для журналу «Службовець»!

Часом Доленго підіймається до справжньої поезії—і тоді не віриться, що він автор. В цій книзі прекрасна поезія „*Linnea borealis*“, де «інтелектуальність» чудово поєднано з емоційною виразністю». Не хочеться тільки згадувати про подібність цієї поезії Доленга до поезії Тичини в книзі «Замість сонетів і октав»:

— Не розумію. «Марсель Етьєн! Марсель Етьєн!»—кричали з прапорами. Тепер тліють в землі. Ти кажеш—і я умру?

У Доленга:

«Підноситься на сантиметр вгору стрункий, стрільчастий білий цвіт—*memento vivere, memento mori!*—пора травнева.

Але ця поезія сприймається лише як приємний виняток, хоч і говорить про цікаві можливості в творчості Доленга. Характерними для нього все таки лишаються такі строфи, як:—

Планований суворо
Високий Ленінград
Великий, тихий город
Освічених (!) порад (!!!). (Стор. 33).

Далі вже здається йти нікуди. Коли попередня поезія нагадала нам Тичину, то ця нагадує ті безконечні писання, що плавом плывуть з периферії в редакційні кошики журналів. Ось вірші з «Нашого листування» «Плужанина» за 1927 рік, № 6.

І кинув я мрії свої,	А далі вже звук
Та взявсь до науки.	Історію культури
І хоч пропадав я від скуки,	Математику й інші науки
Та вивчав закони мутні!	вчить та вчить...

Не знаю, чим же краще освічені поради Доленга, од мутних законів з «нашого листування» журналу «Плужанин»? Одне другого варте. Справа в тому, очевидно, що такі перлини, як освічені по-

ради в Доленга належали до його стилістичних особливостей. Справді і в цій книзі так само, як і в попередніх, скрізь автор намагається сполучити те, що по своїй природі не сполучається,—дві абсолютно чужі системи мови:

Вітер і висновок—в очі...

...Щоб далі від хмар та хиб...

(Стор. 17).

По сивих кручах, по ясих доганах...

(Стор. 32).

Чи успішні ці намагання в Доленга і чи можна загалом говорити про такі спроби, як про стиль, мені здається, кожний, у кого стане терпіння прочитати хоч третину книги (невдячна робота!), матиме про це єдину думку. Поза тим, що цей стиль дуже зближає Доленга з численними авторами, що їх імення часто фігурують у поштових скриньках поряд з лаконічними відповідями: «Не піде», «Не підійшло», ще можна сказати тільки, що всією книжкою своєю—з двома-трьома застереженнями, автор надзвичайно підходить до тієї літератури, що ми її звемо непотрібною, зайвою, а часом і шкідливою. Що до останнього означення, то здається й воно має рацію: повинні ж видавництва, що постачають книги для масового читача, мати якусь художню політику, щоб дати літературну страву поживну і щоб не одбити в читача охоти споживати її надалі. Мусить бути принципова лінія, а не випускання на ринок чергових—«п'ятих», «шостих» і т. д. книг, а не така широка толерантність, яку припускає видавництво ВУСПП. Зрештою, може автор цієї рецензії й не мав би права називати цю книгу шкідливою, коли б редакція ВУСПП у вже цитованій передмові до «Вибраних поезій» не визначила автора так:

...органічно й свідомо перейшов М. Д. (свій шлях літературний—В. Н.), ставши в лави творців пролетарської літератури...

У «Критиці» неодноразово згадувалося, що Доленго матиме тільки дуже вузьке коло читачів. З цим, безперечно, погодиться кожний. Що ж тоді уявляє з себе та «пролетарська література», що до її творців редакція ВУСПП зараховує Доленга? У першому числі близького до нас американського робітничого журналу „New Masses“ за 1929 рік у статті М. Russak'a про Джека Лондона є така відповідь на запитання, що таке пролетарський письменник:

Справжній пролетарський письменник повинен не тільки писати про робітництво (workingclass), він повинен ще й читатися робітництвом.

Цього, напевне, ніхто заперечувати не буде. Далі той же автор пише таке:

Є письменники «радикальні» і не будучи пролетарськими. Е. Сінклер—представник письменників цього типу. В романах Сінклера пролетаріят завжди розглядається (is discovered) зверху, він описується з точки погляду вищих клас, і робітник має таке приховане вражіння, ніби автор робить йому якусь добровільну послугу (kirdness).

Тут і симпатія й гнів, але немає закріплення класової солідарности й немає революції.

Тут заперечувати нічого. Ця рецензія не має за мету прилучити автора збірки «Зросло на камені» до «радикальних» письменників. Автор цієї рецензії хотів цим лише сказати, що Доленга з його надзвичайною вузькістю й сухістю, з його кабінетною «дослідницькою» та «професійною» поезією, з його художньою безсилістю й замкнутістю, можна вважати за творця якої завгодно іншої літератури, тільки не пролетарської.

Т. ОСЬМАЧКА. «Клекіт». Вид. «Маса». 1929 р. Стор. 69. Ціна 1 крб. 10 коп.

1922 року київське видавництво «Слово» видало невеличку збірку віршів Тодося Осьмачки—«Круча». Ця збірка свідчила про безперечну талановитість авторову та про його незвичайне світосприйняття. Майже зовсім уникаючи точної традиційної строфіки й римовки, Осьмачка переважав свою «Кручу» гіперболізованими архаїзмами, мітологією і стихійністю образів, що досить часто переходила в зовсім не буколічний космізм. «Гей, земле! Діавольський регіт твій чую у шумі мільйонів планет, в мільйонах віків», вигукує поет.

Але таке відчуття грандіозности всесвіту ще більше підкреслювало самотність Осьмачки в живім житті, відмежованість його від інтересів сучасности. «Один я на світі, мов Юда в гаю на вірвовці»—жалівся він в одному найхарактернішому віршові в «Кручі».

Через досить довгий час, 1923 року, держ-видав України видав другу збірку віршів Осьмачки,—«Скитські вогні», в якому лише вірш «В степу» ритмікою й строфікою нагадував вірші першої збірки. Останні ж речі хоч і поглиблювали основні настрої «Кручі», хоч і були написані з неменшою темпераментністю, але викликали в читача деяке побоювання (особливо величезні, розтягнуті в поєми малосюжетні вірші—«Легенда», «По шляху віків» і «Пісня з півночі», дуже недоречні композиційно, одноманітні своїми інтонаціями—наслідок переходу до чотирьох-стопного ямбу—і бідні образами).

У вірші «Поїзд», що стоїть наприкінці збірки «Скитські вогні», Осьмачка писав:

Збудили ми луни у дзвонах німих:
Вивели деспотів грізно з палаців,
У полі на рейки поклали живих—
Хай перед смертю поплачуть.
Нехай перед смертю поплачуть царі—

Келих в купе ми піднімем
За вільність батьків, що об тирсу степів
Кіньми гриміли, як вітер!..

Після подібних бадьорих і мужніх строф у останній збірці Осьмачки—«Клекіт» можна було сподіватись усього, але не ниття à la Фальківський або Косяченко. Але ж ниття, нудне й незворушливе іде в цій книжці після невиразного «Сонету» й «Голоти», в якій трактується про селянські злидні, що можна було написати принаймні п'ятдесят років тому, і закінчується такими переможними рядками:

Моя голода, моя доле!
Який скує мороз мені
Бліді повіки молоді.

Щоб я не бачив твоє горе?! (Стор. 10)

Старанно уникаючи бойових (і не бойових) тем сучасности, Осьмачка в таких своїх віршах, як «Пам'яті Франка», «Кипіла гречка», «Подорожні», «Mav soul isdark», «Дорогому», «Не можу пригадати» і «Деспотам» переважно згадує про минуле, яке переконує, нас, що в сучасному нема для поета нічого радісного.

Я знов самотній і проклятий,—

Схилився тяжко до вікна:

на мурах ніби на розп'яттях

з пилами буря уміра. (Стор. 20),—

«свідчить» поет, і ще більше розгублено і безпомічно питає: «Куди, куди втічу від горя?».

Становище дійсно скрутне, коли роздушений трамвайом жук (жертва вуличного руху) може викликати таку скажену тираду:

О, будь ти прокляте, моє життя,
Свідомість бідної тварини!
Адже ж була ти в чорного жука,
що пропадом на рейці згинув?..
О, будь ти прокляте, життя моє,
бо, як свого діждуся кола—

не вчує сонце, що нам світ дає,
мійого розпачу ніколи!.. (Стор. 24).

Чого ж хоче поет від життя, що вабить
його в майбутньому? Виявляється, можна
кинути запізнілу інвективу незнаним «деспотам», а потім:

Благословенне єсть безумство-хаос,
Що дасть нам солодко ридать...

(Стор. 22)—

З такими настроями, з таким ушміленим
світосприйманням приступає Осьмачка до по-
еми «Міщани», яка займає в збірці тридцять
сторінок тексту.

Сюжету в «Міщанах» немає зовсім, а лише
накреслена тема про «незаконне» кохання,
що спричиняється до «кари». «Мораль» пе-
ремагає: «спокушена» Ліда застрелилась з
«ганьби», її мати втопилась, а «спокусителя»
викинув через вікно на тротуар Лідин батько,
і мабуть в свою чергу з'їхав з глузду. Су-
часність у «Міщанах»—відсутня (не можна
насправжки брати випадкових згадок про
ЗАГС і про те, що «Пилип Комар колись
бував у бандах, з радянським військом бився
у лісах»). Справжніх персонажів у віршах
Осьмачки не видно: вони дуже неприродні.
Особливо добре це видно з реплік, що іноді
занадто розтянуті і виключно вигадливі.
Також розтягнуті в «Міщанах» і численні
порівняння, які виростають в аналогії, що ні-
чого спільного з розповіддю не мають:

Свою дружину Прокіп слухав завше
через мотиви саме ті, що й бик
пастушку слухав на ситій паші,
коли вона його лозою бить
ушняпиться, аж од усердя пада;
одійде він звідтіль—пастушка рада,
а бик з полегшенням скубе траву,
хвостом тіпаючи по ребрах мух.
Коли ж почує ревище за гони
таких, як сам, сталених, міцних биків—
собі на спину закидає роги
й біжить, аж лан під ним гуде, на бій.
А повертається спокійно відти,
лише на розі коливає вітер,
зелене сіно, вирваний перій,
і шерсть волячу, рижу від крові.

(Стор. 42—43).

Отже, «Клекіт» говорить якщо не про за-
непад, то про серйозну кризу в поетичній
творчості Осьмачки, який частково підпав під
вплив неокласиків.

Моя рецензія була б неповна, коли б я не
згадав про те, що в розглядуваній книжці

вміщені знов же тематично віддалені від на-
шого часу віками, але енергійні й кольористі
діалоги («Містерія»), що примушують зга-
дувати найтемпераментніші сторінки «Кру-
чі» і «Скитських вогнів». Та й у «Міщанах»
є три зразки вдалих „enjambement“ (збіг
закінчення змістового речення з закінченням
ритмічного відрізка-рядка):

Од слів його у Прокопа здавило
в горлянци; ніби дерев'яні вила.

(Стор. 49)...

Не говорити їй, а гірко плакати
хотілося; стояла мов проклята. (Стор. 49)...

Одежу й шкуру в кулаці зім'яв
Пилипову; а другою рукою... (Стор. 57)...

Г. Г.

С. СЕРГЕЕВ-ЦЕНСКИЙ. «Поэт и
чернь». Повість. Вид. «Пролетарий». Стор.
157. Ціна 1 крб. 10 коп.

Про Сергеева-Ценського, старого руського
письменника, який після революції довгий
час не друкував своїх творів, тепер багато го-
ворять в літературних колах РСФРР, голов-
но в зв'язку з його оповіданнями, що він їх
друкує в «Красной Нови». Звичайно, дохо-
дять правильного висновку, що нашу сучас-
ність Сергеев-Ценський подає надто одно-
бічно, настирливо підкреслюючи її «ззіотчу
жорстокість».

З такого погляду розглядувана повість
навіть чи буде характерна для творчості
Сергеева-Ценського, цього найправішого се-
ред сучасних руських письменників. Напи-
сана вона майже на «нейтральну тему» про
дуель Лермонтова і являє собою досить ін-
тересний зразок жанру, що розвивається в
наші дні—розповіді-біографії.

Нещодавно Л. Гроссман писав у перетчові
до збірки новел німецького белетриста Пау-
ля Віглера—«Великая любовь», що «біогра-
фія помітно наближається до художньої твор-
чості і життєписи великих людей перетво-
рюються на новий вид біографічної белетри-
стики».

Тепер можна категорично й певно заявити,
що виробився «новий тип біографічної беле-
тристики», яка, розроблюючи справжній істо-
ричний матеріал, межує з історичною беле-
тристикою.

Процес еволюції біографії почався вперше
за кордоном; там деякі видавництва навіть
взялися видавати спеціальні серії романів і
повістей-біографій, (найвдаліша серія, що
виходить у Парижі—«життєписи видатних

людей»; з окремих книжок особливо захоплюючий перекладений на руську мову роман Р. Бенжамена про Бальзака, цього, як його назвав Барб'є де-Орвільї, «Бонапарта в літературі—без згуби трону і без Ватерлоо» літературна спадщина якого складається з 97 томів).

Найкращі з руських біографічних книжок це—«Кюхля» (про декабриста Кюхельбекера) і «Смерть Вазір-Мухтара» (про Грібоведова), що їх написав відомий літературознавець Ю. Тинянов, «Современники» (про Гоголя і худ. Іванова) О. Форш і «Хождение по мукам» А. Толстого (частково про Блока). До цих творів повість Сергеева-Ценського можна приєднати лише з присутніми оговорками. Але перш, ніж розглядати нову повість про Лермонтова (згадаємо, що лише минулого року в «Красной Нови» була видрукована повість Б. Пільняка «Штос в жизнь» о «себе и Лермонтове»), наведемо ще одну цитату.

Намагаючись з'ясувати той факт, що серед французької «читацької публіки» особливий успіх мають твори про Франціска Асізького, Франціска Сальського, про апостолів Петра і Павла і про святу Терезу, французький публіцист Жанна Гальд в статті «Обаяние святости» (див. ж. «Революция и Культура» № 14 за 1928 р.) пише: «Зневірени в нашої діяльності, пригнічені тяжкими матеріальними турботами, що погіршують наше існування, ми вважаємо за героїв тих, хто завжди стоїть вище подій, бо знаважав їх». Чи «знаважав події» Сергеев-Ценський—вияснити легко. Але в повісті «Поет и чернь», як ми вже згадали—він «нейтральний».

«Лермонтов Михайло, поручник Кавказького Тенинського полку, досить відомий у верхах обох столиць і навіть серед провінціальних панянок, які виписують в альбоми різні сентиментальні вірші—поет і автор «Героя нашего времени» (стор. 5) в повісті Сергеева-Ценського насамперед «меткий і завжди жартівливий молодий чоловік», що звертається до кашливого офіцера з такою тирадою: «Анісових крапель яких-небудь купіть... І взагалі, лікуйтесь від кашлю, чорт вас забирай! Не можна ж, справді, в порядному товаристві бухикати весь час, як із мортири» (стор. 18) і говорить про себе так: «умирати треба в свій час, як у свій час треба й траву косити, а то перестойть...

А перестояного сіна й коні не їдять»... (стор. 58).

Лермонтов вийшов у Сергеева-Ценського не зовсім традиційний. Окремі моменти характеризують поета рельєфно і виразно—пам'ятна сцена, коли він дописує «Пророка» і безуспішно хоче прочитати його своєму другові, капітанові Столипіну (стор. 101—102). Гарно зроблений також розділ, що в ньому змальовано пікнік.

Лермонтову в книзі Сергеева-Ценського протипоставлена «чернь»—офіцерія, генерали поза службою, переспілі (і недоспілі) дівчата, все те оточення, що спровокувало його на дуель з Мартиновим.

Гостра й переконлива сцена, де «чернь», граючи в шахи, обмірковує умови дуелі, хоч уже й попереджена, що Лермонтов вирішив стріляти в повітря.

Докладніше зупинитись на повісті Сергеева-Ценського не слід. В ній немає нічого особливо цінного, хоч і зроблена вона ретельно й уважно. Описи обстановки й персонажів лаконічні й нагадують ті описи в п'єсі, що стоять перед діалогом і, звичайно, набираються дрібним шрифтом.

Г. Гельфандбейн.

И. СЕЛЬВИНСКИЙ.—Ранний Сельвинский. ГИЗ РСФСР. Стор. 249. Ціна в палітурці 2 карб. 75 коп.

Звичайно, ранні спроби великих поетів видавано якщо не після смерті, то вже в час повного розквіту їхньої творчості. Тепер—не те. Кожний, що видав одну або дві збірки, намагається видати повну збірку творів і контрабандою включає в неї дитячі спроби, іноді, хоч і не компромітуючого характеру, то в усякому разі—явно учнівські, не серйозні, що не багачують нічим ні літературу, ні читача.

Якщо майже через сто років після смерті Пушкіна знаходять усе нові й нові матеріали (напр., «Монах»), то після смерті сучасного поета навряд чи можна буде знайти хоч один невідомий вірш—такий великий потяг у них до друкування... Але ж деякі поети після видання збірки творів виграють, бо тим полекшують вивчення їхнього творчого шляху. Так трапилось з Н. Асеевим. Тільки після видання його першого тома, що складається з юнацьких віршів—видно, як поет творчу силу, сконденсовану в першому томі—використав у двох наступних, вживши свою велику майстерність, ранню виучку для ро-

боти над соціально-коштовним віршем, з ширшим громадським діапазоном, ніж його ранні, дзвінки, іскристі, співучі вірші.

Чи виправдує ж нова книга Сельвінського свій вихід? Чи полекше вона нам вивчення цього талановитого поета? Не будемо так гостро, як рецензент «Комсомольської Правди» писати, що ця книжка непотрібна, але все ж мусимо зазначити, що багато дечого в ній зайвого, та й самий факт її виходу—передчасний.

Раннього Сельвінського ми знаємо зі збірок конструктивістів, із віршів Євгена Нея, що включені в його «Записки поета». Нового (вірніше нового матеріалу, а не нових віршів), характерного, притаманного майбутньому проводиреві конструктивізму—в ній мало... Звичайна еkleктична книжка поета-початківця. Якщо виключити відділ «Корси сонетов», що складений із дозрілих і інтересних поем і віршів («Рысь», «Бар-Кохба», «Седьмая корона сонетов» й т. інш.)—то цінного в книзі залишається небагато. Віхи майбутнього поетичного шляху лише намічені в ній. Але ці віхи занесені кучугурами неможливої мішанини, дитячим белькотанням, зайвою одвертістю, майже «Віршами в альбом»—без яких не обійшовся ні один учень середньої школи. Ця гімназійна «Шапка Мономаха» сидить на багатьох віршах «раннього Сельвінського». Досить навести кілька прикладів такої альбомної лірики «О любви»:

Сердце мое налито любовью,
Любить же—увы!—не знаю кого:
Нину? Слишком косматые брови.
Галю? Тоже не очень тово.
Куда ж, на кого же излить наконец
Вешних чувств боевую парадность?
И брожу меж дач, и долблю, как скворец:

«Я люблю тебя, моя радость...»

Гімназійних епіграм—«Лев Львович»:

С мепистофельской физиономией
Он приходит с журнал в класс.
«Отсюда до сюда, кроме
Вот этого на следующий раз».
А в этом самом «кроме»
Как раз говорит бы о том,
Как выпускаются ртом
Соловьи и громы.

Або «Сны»:

Я ночей не люблю—и мудро
Избегать научился—смотри:

Ра-аз! Два-а! Три!

Зажмуришь глаза—и утро.

Таких «творів»—сила. «Буква «С». «Проклятый возраст», незчисленні «Красные манто», «В альбом», «Закат», зайвий баласт, не викинутий своєчасно. Все ж, віддаючи належне молодим рокам, літературним канонам, перебуваючи під впливом од Брюсова («Марки») до Ігоря Северяніна—

Красное манто с каким то бурым мехом,
Бархатный берет, зубов голубизна,
Милое лицо с таким лукавым смехом,
Пьяно алый рот, веселый, как весна

і т. інш.

Сельвінський настирливо вибивався на свій власний шлях і навіть свої наївні легкі вірші опрацьовує по новому і відходить від примірно-гучного штампу. Установку на утруднення, на перемагання матеріалу, на нагромадження непотичних моментів,—видно з такого вірша, як «Гавань».

И каждый день в порту огромном,
Телеги грузно громыают,
И перемеченные мелом,
Вагоны пусты от родов.
...Весь день гремят телеги, дроги
Платформы, фуры, биндюги.
Воза в пакгауз горы бочек,
Мешков и бочек, и кулей.

«Улица», де «дешевые сенсации» і «грошова любовь», «Поморни», мужній «Волк» і інш. Пізніше замилювання поета жанровою лексикою, що так широко розгорнуто в поемі «Улялаевщина», накреслене тут у стилізаціях під «былины», («Песня», Слово о полку Игореве), під агітаційний величний мітинговий стиль початку революції. («Речь к третьему взводу»):

Гвардия пролетарского класса,
Ты коммунизма красный петух.

Поетична нестійкість, що йде рівнобіжно з нечітким світосприйманням поета—цілком властива його віку. Правда, закрадається сумнів, як це юнак 17 років, коли лютневий вітер переходив у жовтневу бурю, якщо не належав до класи, що відходила, міг вважати за своє кредо таке:

В женской ласке, как в водах Волг
Я всего себя растраницю...

Або дійти до такого ж занепадництва, як от:

Чего, ну, чего я в жизни ищю—
И сам сказать не умею.
Куда то стремлюсь, чего то хочу,
А если и знаю—не смею.

Але поступово меланхолію заступає оспівування таких днів, коли—

Портянка нинче—мой дневник,
Кое-как царапаю по ней,
Не выбираю больше слов.
И рифма прыгает стремглав,
Поэму бы на тыщу слов...

Від жіночих пестоців і шукання об'єктів кохання, поет переходить до розв'язання світових проблем:

Здесь ли, не в этом ли новом узле
Переходит проблема нашего века
С этого дня я суровой и злей
От уважения к человеку...

Але й тепер стилістична й тематична строкатість мигтить в очах. Не відходячи на

далеку відстань од біблійного «Бар-Кохба», поет повертається до чекіста Нахмана; від романтичного брига «Богородица морей» до зоологічної «Рыси».

Ширина творчого діапазону, велика кількість матеріалу, робота над словом, збагачення лексикону анахронізмами, провінціалізмами, науковими термінами, неологізмами, різноманітна ритміка, багата фонетика, ударність і гучність прислужились пізніше поетові, як ми це бачили, хоч би в тій же поемі «Улялаєвщина» і в романі «Пушторг».

Книжка видана чепурно й багато, не так, як у нас на Україні видають поезії.

І. Кисельов.

КНИЖКИ ТА ЖУРНАЛИ, НАДІСЛАНІ ДО РЕДАКЦІЇ

І. Барабаш-Никифорів. Понад берегами північного полярного моря. ДВУ. 1929 р. Ціна 85 коп.

М. Доленго. Зросло на камені. Збірка поезій. Вид. ВУСПП. Ціна 50 коп.

Критика № 1. 1929 р. Журнал-місячник марксистської критики та бібліографії. ДВУ. Ціна 70 коп.

Сільський театр № 2. Журнал художньої роботи на селі. Вид. «Радянське Село». Ціна 30 коп.

Культробітник № 3. Орган Всеукр. й Харк. окрради профспілок. Вид. «Український робітник». Ціна 35 коп.

Глобус № 4. Двотижневий ілюстрований універсальний журнал. Київ. Ціна 10 коп.

Нова Громада № 3 і № 4 Масовий селянський ілюстрований двотижневик споживчої кооперації. Ціна 15 коп.

Вперед. Ілюстрований робітничий календар на 1929 р. Вид. спілки «Робітник». Нью-Йорк.

Гарт № 2. Вид. ВУСПП. Ціна 75 коп.

Світ № 1. Ілюстрований журнал. Львів. Ціна 1—50 золот.

Искры науки № 2. 1929 р. Москва. Изд. «Гудок». Ціна 50 коп.

Молодая Гвардія № 2. Двухнедельный литературно-художественный, общественно-политический научно-популярный журнал. Вид. «Молодая Гвардія». Ціна 60 коп.

Новый мир. Литературно-художественный и общественно-политический журнал ГИЗ РСФРР. Москва. Ціна 1 крб. 40 коп.

Маладняк № 2. Менск. БДВ. Ціна 40 коп.

Бюлетень ДВУ № 3. 1929 р.

Поправка. В. № 2 «Молодняка» на стор. 119 в рядку 7 знизу треба читати замість «образи найневдалішої тавтології» — «зразки найневдалішої тавтології»; в рядку 28 знизу замість «жовтень» — треба читати «жовтий».

З М І С Т

	Стор.
Терень Масенко—Лобне Місто (поезії)	3
Ст. Крижанівський—Березань	8
І. Кісельов—Олив'яна зима	9
Ів. Бойко—Молодість	11
Ада Негрі—Виклик	12
Олесь Донченко—Дим над Яругами (повість)	13
Петро Лісовий—Наші слобожани	51
І. Татишвілі—Прачка (оповідання)	72
І. Сан—Завоювання революції	91
Павло Усенко—Україна—Москва—Ленінград	95
Г. Гельфанд бейн—Руський літературний молодняк на Україні	107
Г. Овчаров—Про „Дубові гряди“ І. Сенченка	120
Літературно-мистецька хроніка: Резолюція Бюра ЦК ЛКСМУ на доповідь літературного об'єднання та ре- дакції журналу „Молодняк“ (ухвалено в січні 1929 р.); За створення пролетарської інтернаціональної культури (Декларація українських письменників); Миколаївська літгрупа „Молодняк“—С. К.; Українські письменники в Миколаєві—Ст. Крижанівський; Іспити для студентів Кінотехнікуму; Молодняківці—другим виданням; Літе- ратурний бюлетень Ратау	135—141
Серед книжок та журналів: „Зайва поезія“ (М. Доленго. „Зросло на камені“)—В. Норд; Т. Осьмачка. „Клекіт“— Г. Г.; С. Сергеев-Ценский. „Поэт и чернь“—Г. Гельфанд- бейн; И. Сельвинский. „Ранний Сельвинский“.—І. Кісе- льов; Книжки та журнали, надіслані до редакції . . .	142—150

ДО НАШИХ ЧИТАЧІВ

№ 4 (лютневий) „Молодняка“ вийде друком 8-го квітня та буде надісланий передплатникам і поступить у продаж до 10 квітня.

Починаючи з № 4, журнал „Молодняк“ виходитиме з друку на початку, між 5—10, кожного місяця (так от, № 5, травневий, вийде до 10 травня, червневий до 10 червня і т. д.).

РЕДАКЦІЯ

